

Ekonomická
fakulta
Faculty
of Economics

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Ekonomická fakulta
Katedra obchodu a cestovního ruchu

Diplomová práce

EKOLOGICKY ŠETRNÉ UBYTOVÁNÍ VE VYBRANÉ OBLASTI

Vypracovala: Bc. Denisa Litvanová
Vedoucí práce: doc. Ing. Kamil Pícha, Ph.D.

České Budějovice 2016

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

Fakulta ekonomická

Akademický rok: 2014/2015

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Denisa LITVANOVA**
Osobní číslo: **E14777**
Studijní program: **N6208 Ekonomika a management**
Studijní obor: **Obchodní podnikání**
Název tématu: **Ekologicky šetrné ubytování ve vybrané oblasti**
Zadávací katedra: **Katedra obchodu a cestovního ruchu**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cíl práce:

Cílem práce je identifikovat šetrné přístupy v nabídce ubytování v šetřené oblasti a posoudit význam šetrných přístupů ve strategii podniků nabízejících ubytování.

Metodický postup:

1. Studium odborné literatury
2. Posouzení významu šetrných přístupů v nabídce ubytování v marketingu podniků nabízejících ubytování
3. Zjištění vztahu návštěvníků k nabídce šetrného ubytování v šetřené oblasti
4. Formulace závěrů

Rámcová osnova:

1. Úvod. Cíl práce (hypotézy - pokud jsou s ohledem na zvolené téma potřebné).
2. Přehled řešené problematiky (literární rešerše).
3. Metodika.
4. Řešení a výsledky, případně diskuse.
5. Závěr.

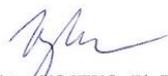
Rozsah grafických prací: **dle potřeby**
Rozsah pracovní zprávy: **60 - 80 stran**
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná**
Seznam odborné literatury:

Goedner, C. R., Ritchie, J. R. B. (2008). *Tourism: Principles, Practices, Philosophies. 11th Edition.* New York: Wiley.
Navrátil, J. (2012). *Návštěvník jako rozvojový faktor navštíveného místa.* Praha: Alfa Nakladatelství, 2012.
Schiffmann, L.G., & Kanuk, L.L. (2004). *Nákupní chování.* Brno: Computer Press.
Wells, V., & Foxall, G. (eds.) (2012). *Handbook of Developments in Consumer Behaviour.* Edward Elgar Pub.

Vedoucí diplomové práce: **Ing. Kamil Pícha, Ph.D.**
Katedra obchodu a cestovního ruchu

Datum zadání diplomové práce: **16. ledna 2015**
Termín odevzdání diplomové práce: **30. dubna 2016**

doc. Ing. Ladislav Rolínek, Ph.D.
děkan

JIHOČESKÁ UNIVERZITA
V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
EKONOMICKÁ FAKULTA
Studentů 13 (26)
370 05 České Budějovice

Ing. Viktor VOJTKO, Ph.D.
vedoucí katedry

V Českých Budějovicích dne 3. března 2015

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem svoji diplomovou práci na téma „Ekologicky šetrné ubytování ve vybrané oblasti“ vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47 zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě, elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 12. 4. 2016

Denisa Litvanová

Poděkování

Děkuji svému vedoucímu diplomové práce doc. Ing. Kamilu Píchovi, Ph.D. za poskytnutí mnohým cenných rad a doporučení, jak při tvorbě diplomové práce postupovat, za jeho obrovskou vstřícnost a ochotu poskytnout odbornou pomoc. Děkuji svému příteli a své rodině za podporu během celé doby studia.

OBSAH

1	ÚVOD	3
1.1	Cíle a hypotézy.....	4
1.1.1	Hlavní cíl.....	4
1.1.2	Dílčí cíle a hypotézy	4
2	LITERÁRNÍ REŠERŠE	5
2.1	Cestovní ruch	5
2.2	Životní prostředí.....	5
2.3	Udržitelný rozvoj.....	6
2.4	Ekologicky šetrný cestovní ruch	8
2.5	Environmentální management	12
2.5.1	EMS	13
2.5.2	ISO 14000	14
2.5.3	EMAS.....	16
2.6	ECEAT	17
2.7	Ubytovací služby.....	18
2.8	„Green management“ v ubytovacím zařízení	18
2.8.1	Opatření.....	19
2.9	Ekohotely	21
2.9.1	Ekoznačky	21
2.10	Vybraná oblast	22
3	METODIKA.....	26
3.1	Dotazníkové šetření	26
3.2	Dotazovací nástroj.....	27
3.3	Zpracování výsledků	30
3.3.1	Zpracování dat	31
3.3.2	Zobrazení dat	32
3.3.3	Míry centrální tendence.....	33
3.3.4	Míry rozptýlenosti	34
3.3.5	Analýza rozptylu.....	34
3.3.6	Mnohonásobná lineární regrese.....	34
3.3.7	Korelační analýza	35

3.4	Charakteristika dotazovaného vzorku	35
3.4.1	Demografická segmentace	35
3.4.2	Socioekonomická segmentace.....	37
3.4.3	Behaviorální segmentace podle dnů dovolené	38
3.4.4	Behaviorální segmentace podle navštívených hotelů	39
4	VÝSLEDKY A DISKUZE	41
4.1	ANALÝZA POPTÁVKY	41
4.1.1	Míra zájmu o veřejnou podporu šetrného cestovního ruchu	41
4.1.3	Identifikace faktorů percepce veřejné podpory šetrného ubytování	42
4.1.4	Identifikace míry akceptovatelnosti strukturované nabídky šetrného ubytování a stravování	44
4.1.5	Identifikace míry ochoty připlatit za strukturovanou nabídku šetrného ubytování a stravování	48
4.1.6	Testování vlivu národnosti na míru zájmu o strukturovanou nabídku šetrného cestovního ruchu	51
4.2	ANALÝZA NABÍDKY	55
4.2.1	Hotely.....	55
4.2.2	Penziony	56
4.2.3	Ubytování na farmě či statku.....	57
4.2.4	Environmentální opatření.....	58
5	NÁVRHY A OPATŘENÍ – EKOLOGICKY ŠETRÝ CESTOVNÍ RUCH VE VYBRANÉ OBLASTI.....	60
5.1	Rozvoj ekologicky šetrného cestovního ruchu	60
5.1.1	Informační portál ekologického ubytování	60
5.1.2	Ekologicky šetrné vzdělávací centrum	61
5.1.3	Ekologicky šetrný hotel	61
6	ZÁVĚR	66
	I. SUMMARY	68
	II. SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	70
	III. SEZNAM OBRÁZKŮ	
	IV. SEZNAM TABULEK	

1 ÚVOD

Cestovní ruch je velmi významný společensko-ekonomický fenomén a stal se již naprostou samozřejmostí pro nás všechny. Dnešní moderní doba, vývoj technologií, rozvoj infrastruktury, modernizace dopravních prostředků, rostoucí životní úroveň, větší množství volného času, to vše vede ke stále vyšší poptávce po cestování. Účastníků cestovního ruchu každoročně přibývá a je nutné zaměřit se i na možný negativní dopad tohoto odvětví na životní prostředí. Pozitivní stránkou turismu je jistě velký přínos v ekonomické oblasti, ale ekonomika by neměla být za každou cenu důležitější než ekologie. Rozvoj šetrného cestovního ruchu by mohl zamezit nenávratnému poškození přírodního bohatství.

Současný stav životního prostředí nám stále častěji dává najevo, že je na čase změnit myšlení a přístup lidí k přírodě. Ochrana životního prostředí, ekologická problematika a udržitelný rozvoj se stávají nejdiskutovanějšími tématy v posledních letech na celém světě.

Tato diplomová práce se bude týkat spojení těchto dvou jevů, tedy cestovního ruchu a ekologie. Už i v oblasti turismu se začínají projevovat ekologické trendy, můžeme dokonce narazit i na „zeleného“ návštěvníka, jenž bude přesným opakem masového turistu. Je potřeba zaměřit se na rozvoj environmentálně šetrného cestovního ruchu, který je ohleduplný k místnímu obyvatelstvu, přírodě, tradicím a který bude regulován v rámci udržitelnosti. Česká republika má velký potenciál rozvoje v tomto směru díky přírodnímu, kulturnímu a historickému bohatství. Zatím se u nás šetrný cestovní ruch začíná teprve rozvíjet, avšak trendy ze zahraničí naznačují, že se tento druh turismu bude stále více prosazovat.

Cílem této práce je na šetřeném území (bývalý okres České Budějovice) zanalyzovat za pomoci primárních a sekundárních dat poptávku a nabídku ekologicky šetrného cestovního ruchu, identifikovat šetrné přístupy v ubytování a navrhnout možná opatření, jež by byla v souladu s potřebami návštěvníků a která by přispěla k rozvoji environmentálně šetrného turismu.

1.1 Cíle a hypotézy

1.1.1 Hlavní cíl

Cílem práce je identifikovat šetrné přístupy v nabídce ubytování v šetřené oblasti a posoudit význam šetrných přístupů ve strategii podniků nabízejících ubytování.

1.1.2 Dílčí cíle a hypotézy

C1: Posouzení struktury předpokladů rozvoje cestovního ruchu na Českobudějovicku.

H1.1: Ve vybrané oblasti existuje diverzifikovaná struktura předpokladů cestovního ruchu.

C2: Zhodnocení zájmu návštěvníků Českobudějovicka o ekologicky šetrné ubytování a stravování.

H2.1: Existence rozdílných preferencí návštěvníků mezi jednotlivými segmentačními skupinami.

C3: Identifikace vhodných optimalizací šetrného cestovního ruchu v šetřené oblasti.

H3.1: Na daném území existují předpoklady pro rozvoj šetrného cestovního ruchu.

2 LITERÁRNÍ REŠERŠE

2.1 Cestovní ruch

Cestovní ruch je činnost osob, spočívající v pobytu a cestování do míst mimo své obvyklé prostředí na dobu kratší než jeden rok, za účelem trávení volného času, pracovních cest a jinými účely (Goeldner & Ritchie, 2009).

Cestovní ruch neboli turismus je komplikovaný socioekonomický jev, který zasahuje do řady ekonomických i mimoekonomických (ekologie, geografie) oblastí společnosti. Jedná se o souhrn vztahů, které vyplývají z prvku dynamického - pohybu lidí a prvku statického - pobytu v různých destinacích, tyto prvky se uskutečňují mimo obvyklé životní prostředí a mají dočasný charakter (Palatková & Zachová, 2011).

Cestovní ruch se obecně definuje jako krátkodobý přesun lidí na jiná místa, než jsou místa jejich trvalého či obvyklého pobytu, za účelem pro ně příjemných činností. Nelze ale opomenout služební cesty, které nejsou vždy spojené se zábavou. Turismus může být chápán jako následek služeb jiných odvětví (ubytování, stravování, doprava) (Horner & Swarbrooke, 2003), ale zároveň je odvětvím, které služby poskytuje (informační, zprostředkovatelské a jiné služby pro turisty) (Wilson & Clavé, 2013).

Cestovní ruch je neustále se rozvíjející sociokulturní fenomén. Především v posledních letech je vývoj velmi významně ovlivněn globalizací a rozvojem technologií (Palatková, Marketingová strategie destinace cestovního ruchu, 2006). Další ovlivňující trendy jsou také: zvyšující se poptávka po cestovním ruchu, rostoucí počet lidí na světě, více volného času a peněz mezi obyvateli (Tisdell, 2013)

2.2 Životní prostředí

Cestovní ruch velmi významně působí na prostředí současného světa, jeho vliv na konkrétní destinaci a společnost je dobře znám již řadu let. Jako všeobecně známý se označuje především vliv ekonomický, je potřeba ale brát v úvahu často i negativní dopad na životní prostředí (Holden, 2008).

Zákon o životním prostředí 17/1992 Sb. říká, že životním prostředím je vše, co vytváří přirozené podmínky pro život organismů včetně člověka. Jeho složkami jsou

pak především ovzduší, voda, horniny, organismy, půda, ekosystémy a energie (Zákon o životním prostředí, 2015).

Životní prostředí nabízí lidem řadu přírodních zdrojů, které následně využívají k uspokojování svých potřeb, efektivnější je volit obnovitelné zdroje, které se samy či s pomocí člověka částečně nebo úplně obnoví. Mnohými činnostmi člověka dochází ke znečišťování (vnášení nepůvodních cizorodých činitelů do přírody) a hlavně poškozování životního prostředí (nepřetržité zhoršování jeho stavu znečišťováním nad únosnou míru) (Zákon o životním prostředí, 2015).

Je více než nezbytné zaměřit se na ochranu životního prostředí, tedy předcházet a omezovat jeho znečišťování a poškozování, čímž budou chráněny jednotlivé složky, organismy, ekosystémy a zajistí se tak ochrana životního prostředí jako celku. Proto, aby se zamezilo ekologické újmě, ničení ekosystému apod., je nutné sledovat již známý trend udržitelného rozvoje, poukázat na povinnosti při ochraně prostředí, ale také domáhat se odpovědnosti a sankcí za případné negativní vlivy na životní prostředí (Zákon o životním prostředí, 2015).

Rozvoj cestovního ruchu by neměl sloužit jen jako důležitý ekonomický nástroj rozvoje lokality s cílem zvýšit životní úroveň místního obyvatelstva, ale měl by klást důraz na udržitelnost, ochranu životního prostředí, ekologickou stabilitu, únosnost zatížení daného území a zamezení ekologické újmy (Novacká, 2010).

2.3 Udržitelný rozvoj

Udržitelný rozvoj je rozvoj, který uspokojuje potřeby současné generace, aniž by byla ohrožena schopnost uspokojit základní potřeby generace budoucí (WCED, 1987). Je nutné hledat způsoby, jak ochránit hodnoty minulé i současné. Udržitelná společnost by měla svůj životní styl přizpůsobit tomu, že environment, tedy prostředí, je omezené (Holden, 2008). Velmi podstatná je myšlenka omezení vlivu technologií a společenských organizací na životní prostředí tak, aby vyhovovalo i budoucím potřebám (WCED, 1987).

Zákon o životním prostředí č. 17/1992 Sb. definuje pojem trvale udržitelný rozvoj společnosti jako rozvoj, který současné i budoucím generacím umožňuje

uspokojovat jejich základní životní potřeby a přitom nesnižuje rozmanitost přírody a zachovává přirozený ekosystém.

Mnoho situací v minulosti i současnosti nám ukazuje, že dnešní svět nelze „trvale“ beze změn a ve stejném stavu zachovat i pro následující generace. Z toho důvodu se někde využívá pouze termín „udržitelný rozvoj“ v anglickém jazyce ho dokonale vystihuje slovíčko „sustainable“ (Novacká, 2013).

Znaky udržitelného rozvoje dle zprávy „Naše společná budoucnost (Brundtland report)“ z roku 1987 jsou následující:

- holistický přístup k plánování a strategii,
- zachování základních ekologických procesů,
- ochrana životního prostředí a člověkem vytvořeného dědictví,
- garance, že produktivita bude udržitelná i v časově delším období,
- tvorba vhodných podmínek na seriózní vztahy a možnosti spolupráce mezi rozdílnými zeměmi (WCED, 1987).

Na pojem udržitelný rozvoj můžeme pohlédnout také prostřednictvím čtyř kapitálových zdrojů:

- environmentální kapitál – přírodní a člověkem vytvořené přírodní zdroje,
- sociokulturní kapitál – společenský blahobyt, sociální soudržnost, kulturní dědictví, právo na spravedlnost,
- lidský kapitál – obyvatelstvo, blahobyt, zdraví, pracovní síla, vzdělávání,
- fyzický kapitál – kapitál, který tvoří technickou základnu.

Všechny čtyři zdroje se následně promítají do ekonomických aktivit obyvatelstva (produkce, spotřeba) (Novacká, 2013). Lidský kapitál se nejvíce projevuje především ve zpětné vazbě a tudíž je to nejdůležitější původ tohoto kapitálu pro prosazování zásad udržitelného rozvoje v společnosti.

2.4 Ekologicky šetrný cestovní ruch

Ekologicky šetrný cestovní ruch, který nezatěžuje životní prostředí, je často také označován jako udržitelný cestovní ruch, či alternativní cestovní ruch. V literatuře ale nalezneme mnoho názvů – zelený cestovní ruch, ekoturistika, přírodní cestovní ruch, zodpovědný cestovní ruch, šetrný cestovní ruch a zatím se ještě neustálilo jednotné pojmenování pro tento typ turistiky (Navrátil, 2012).

Primární nabídku cestovního ruchu u většiny destinací cestovního ruchu tvoří dané přírodní předpoklady (zdroje). Jedná se zejména životní prostředí, o nezměnný charakter a vzhled krajiny a podnebí, tedy charakter počasí. (Goeldner & Ritchie, 2009). Příkladem těchto předpokladů, jež jsou závislé na přírodním prostředí, jsou: hory, pouště, moře, jezera, vodopády, léčivé prameny, přírodní rezervace a jiné (Čertík, 2000). Destinace, jež nabízejí přírodní bohatství, jsou nepostradatelné jak z vědeckého hlediska, tak i společenského, velmi často se tedy společnost snaží o jejich ochranu. Řídící management takového místa musí následně plnit dva velmi protichůdné cíle, a to ochránit dané prostředí před vlivem člověka, ale zároveň prostředí zpřístupnit účastníkům cestovního ruchu (Navrátil, 2012).

Ekologické předpoklady pro rozvoj cestovního ruchu jsou zejména čistota ovzduší, vod, potravin. Rozvoj turismu je velmi úzce spjatý s ekologickou čistotou krajiny, nekontrolovaný rozmach materiálně-technické základy a následný masový cestovní ruch negativně působí na ekologii a životní prostředí destinace (Čertík, 2000), což může způsobit přesný opak původního cíle rozvoje cestovního ruchu – tedy stagnaci daného odvětví.

Mezi nejvýznamnější negativní dopady cestovního ruchu na životní prostředí patří spotřeba přírodních zdrojů (voda, lokální zdroje, půda), znečištění ovzduší, velká produkce odpadu a odpadních vod, stavby narušující krajinný ráz, narušování přírodního prostředí, ekologické rovnováhy a místních ekosystémů (horské svahy, přímořské pláže). Stále se rozvíjející turismus má také negativní vliv na vegetaci v destinaci, na divokou zvěř, na horské prostředí, na mořské a pobřežní oblasti, na vodní zdroje, na hospodaření s odpady a na vhodné využití zdrojů. Na problematiku záporného dopadu tohoto odvětví na environment lze pohlédnout i z globálního hlediska, kdy narazíme na problémy jako je snižování biologické diverzity, ztenčování ozónové

vrstvy a možné klimatické změny na celé Zemi. Negativa se netýkají jen přírody, ale také dochází ke snižování kulturní diverzity (zanikání specifické kultury, zvyky a tradice) (Navrátil, 2012).

Z toho důvodu jednoznačným a hlavním trendem rozvoje cestovního ruchu současné doby je udržitelnost (Goeldner & Ritchie, 2009). Cílem udržitelnosti je přinést hospodářskou prosperitu, sociální rovnost, soudržnost a ochranu životního prostředí a kultury. (Novacká, 2010). Častým problémem je kolize zájmů řady podnikatelských subjektů (ekonomický záměr) a orgánů životního prostředí (ekologický záměr).

Myšlenky udržitelného rozvoje je potřeba zapracovat do rozvoje cestovního ruchu, protože udržitelnost je hlavní cíl budoucnosti. Cestovní ruch je možné rozdělit na tzv. „soft“ a „hard“. „Soft“ turismus lze definovat jako takový, který vědomě vyvíjí značné úsilí k dosažení nového přístupu, jež bude sociálně a ekologicky zodpovědný k rezidentům a jejich obvyklému prostředí. Rozvoj udržitelného cestovního ruchu se zaměřuje na zlepšení života rezidentů, poskytování kvalitních služeb pro návštěvníky, zefektivňuje ekonomický rozvoj oblasti, chrání přírodu, zdroje, kulturní diverzitu, biologickou rozmanitost, životní styl a to vše za současného uspokojení potřeb současných i budoucích (Šimková, 2013).

O dopadech cestovního ruchu na dané místo i společnost se ví již řadu let. Často se mluví o pozitivních přínosech jako je fyzický a ekonomický rozvoj dané lokality a obyvatelstva, je ale potřeba nezapomínat na dopady na životní a sociokulturní prostředí. Cílem udržitelného rozvoje cestovního ruchu je nalezení rovnováhy mezi residenty a účastníky cestovního ruchu, ochrana přírodního bohatství a zdrojů. Těchto cílů je možno dosáhnout jen tehdy, pokud se budeme držet předpokladů udržitelného rozvoje cestovního ruchu:

- důkladné a odpovědné plánování rozvoje vycházející z principů udržitelnosti,
- vzájemná spolupráce veřejného a soukromého sektoru v oblasti cestovního ruchu,
- využívání již získaných zkušeností z implementace udržitelné strategie,
- upřednostňování přírody před světem člověkem stvořeným (Navrátil, 2012).

Udržitelný cestovní ruch je současný módní trend, jedná se o vzájemné propojení potřeb účastníků cestovního ruchu a cílových destinací jejich cest, přičemž je nezbytné ochránit a zvýšit možnosti pro budoucí rozvoj turismu. Musí se tedy zabránit eventuálnímu dalšímu růstu, který by mohl ohrozit další generace (například vyčerpání neobnovitelných zdrojů, zničení ekosystémů, ohrožení biodiverzity, vyvolání změn přírodních podmínek pro život člověka, narušení ozónové vrstvy, nadměrná eroze půdy, neúnosná míra odpadů) (Novacká, 2013).

Udržitelný cestovní ruch je takový, který neničí zdroje důležité pro fyzické prostředí a sociální zázemí cílové destinace v současnosti ani v budoucnosti (Horner & Swarbrooke, 2003). Významné je i jeho širší pojetí a zahrnutí tří dimenzí – environmentální, ekonomické a sociální. Tyto indikátory neprezentují jen problematiku narušování životního prostředí, ale i udržitelnost ekonomického růstu a sociální soudržnosti (například veřejné zdraví, blahobyt, doprava, globální spolupráce, přírodní zdroje) (Novacká, 2013).

Z jiného úhlu pohledu si lze všimnout i potenciálních přínosů cestovního ruchu pro udržitelnost daného přírodního prostředí, jde především o finanční příspěvky na ochranu a údržbu prostřednictvím environmentální daně, zpoplatněním vstupu do chráněných území, poplatky za rybolov, lov, potápění, či dobrovolné platby. Dalším příznivým aspektem je samotné vzdělávání návštěvníků dané přírodní destinace, kdy během návštěvy si účastník vytvoří v podvědomí pocit významu ochrany přírody a udržitelnosti, následně se tak bude chovat i mimo navštívenou destinaci a může dojít i k poskytnutí příspěvku na ochranu krajiny, zvířat apod. Ideálem je poté situace, kdy účastník bude v budoucnu upřednostňovat udržitelný cestovní ruch (ekoturistika, agroturistika, rekreace sledováním přírody, ptactva) před masovým. Právě cestovní ruch, který plní předpoklady udržitelnosti a nepůsobí negativně na životní prostředí, bývá označován jako udržitelný cestovní ruch či přírodní turistika, zelená turistika, ekoturistika, zodpovědná turistika (Navrátil, 2012).

Udržitelný cestovní ruch představuje aktivity podniků a účastníků cestovního ruchu s ohledem na následující aspekty:

- optimální využívání environmentálních zdrojů,
- respektování sociokulturní autenticity v cílových destinacích,

- zabezpečení dlouhodobých ekonomických operací, které přinesou socioekonomický zisk všem zúčastněným i do budoucna. (Novacká, 2013).

Docílení udržitelného rozvoje cestovního ruchu není možné bez nevyhnutelné spolupráce veškerých aktérů působících na trhu turismu.

Udržitelný a konkurenceschopný cestovní ruch reaguje na neustálé změny v globálních trendech a prioritách pro dané odvětví. Je důležité stát se a zůstat konkurenceschopným při současném dodržování zásad udržitelnosti. Udržitelnost se v tomto případě definuje jako: tvorba správné rovnováhy mezi vhodnými podmínkami pro turisty a rezidenty, potřebami přírodního a kulturního prostředí a rozvojem destinací a podniků včetně jejich konkurenceschopnosti (Novacká, 2010)

Organizovaný cestovní ruch se během svého vývoje v posledních desetiletích již velmi vzdálil od svých prvotních forem, které můžeme označit za ohleduplné k životnímu prostředí (pěší turistika, lázeňská turistika). Při současném vývoji technologií – především dopravy a rostoucí životní úrovni se cestovní ruch stal masovým a začíná způsobovat nekontrolovatelné problémy v životním prostředí. (Čertík, 2000)

Udržitelný cestovní ruch je tedy hlavním východiskem dnešní doby. Lze mu dle deklaráce z konference na téma „Udržitelná turistika“ připsat následující fakta:

- Rozvoj cestovního ruchu bude založen na kritériích udržitelnost, v případě turistiky jde hlavně o to, aby byl dlouhodobě uchován přírodní a kulturní kapitál, na nichž je závislá.
- Udržitelnost musí respektovat křehkou rovnováhu danou působením přírodního, kulturního a lidského faktoru a to zejména na environmentálně slabých oblastech (malé ostrovy, přírodní rezervace).
- Turismus by neměl negativně působit na kulturní dědictví, tradiční prvky dané kultury a jiné znaky dané lokality.
- Je nutné zaměřit se na negativní dopady dopravního průmyslu a najít ekonomické zdroje pro redukci těchto nežádoucích stavů.

- Základním principem pro udržitelný rozvoj by mělo být přerozdělování výhod i břemen cestovního ruchu v globálním měřítku. Tedy rozvoj kladení vyššího důrazu na ekologii, zastavit financování nešetrných projektů a podpořit udržitelnost všech zdrojů.
- Pokud je nějaká oblast environmentálně či kulturně ohrožená, musí se jí dostat okamžité pomoci (technologické, finanční), stejný zájem je nutno věnovat i destinacím, které již cestovní ruch poškodil. Důležité je plánovat rozložení turistiky do celého kalendářního roku a zainteresovat místní a regionální úřady do principů udržitelnosti a ochrany životního prostředí.
- Vládní a nevládní organizace zabývající se rozvojem cestovního ruchu by měly podporovat regionální spolupráci, iniciovat výzkumy, přinášet studie, zapojovat nové technologie, rozvíjet mezinárodní spolupráci a naznačit rámec rozvoje udržitelného cestovního ruchu.
- Klíčové pro udržitelnost cestovního ruchu jsou dostatečná informovanost všech zainteresovaných skupin a jejich následné chování v souladu s dlouhodobou ekologickou a ekonomickou udržitelností a životním prostředím (Čertík, 2000).

2.5 Environmentální management

Environment (životní prostředí) je soubor všech živých a neživých věcí vyskytujících se přirozeně na Zemi, kde se vše živé navzájem ovlivňuje, kde vše současně podléhá vlivům podnebí a kde se nachází přírodní zdroje, které ovlivňují lidské přežití ale i ekonomické činnosti (Natural environment, 2016).

Management pochází z anglického slova „to manage“ – řídit, vést. Management lze nejlépe definovat jako soubor veškerých činností, jež je třeba uskutečnit, aby byl zabezpečen chod organizace, cílem je tedy vytvořit fungující organizace (Veber, 2011).

Environmentální management představuje nástroje a způsoby řízení, které začleňují zájem o životní prostředí do běžného chodu organizace. Prostřednictvím environmentálního managementu organizace identifikuje a sleduje své dopady (jakékoli

změny v životním prostředí) na životní prostředí a snaží se v tom o ohledu neustále zlepšovat (Barrow, 1999). Cíle environmentálního managementu:

- správné hospodaření se statky a zdroji,
- omezení emisí a znečišťujících látek,
- nastavování limitů,
- eliminovat možná rizika environmentální havárie,
- ochrana zdraví člověka,
- ochrana zdraví všech forem života na Zemi,
- vytvářet či financovat instituce, které se starají o ochranu životního prostředí,
- nepřetržité vzdělávání o problematice životního prostředí,
- vytvářet bezpečné podmínky pro práci (Veber, Management kvality, environmentu a bezpečnosti práce, 2006).

2.5.1 EMS

EMS = environmental management system (systém environmentálního managementu). Rostoucí zájem veřejnosti, tlak ohleduplných zákazníků, obchodních partnerů a dalších stakeholderů a především uvědomění si vlastní odpovědnosti za současný stav životního prostředí, to vše vede organizace k zavádění EMS (Křížek & Neufus, 2014). Jedná se o přístup k řízení organizace, který je šetrný k životnímu prostředí ve všech oblastech podnikání, integruje péči o životní prostředí jak do celkové strategie (environmentální politika) tak do každodenního provozu. Prostřednictvím EMS se zapojí všichni pracovníci do ochrany životního prostředí, k dispozici jsou plány pro případnou ekologickou havárii, vedou se záznamy o vlivech na životní prostředí a je zajištěno respektování veškeré legislativy. Efektivně fungující EMS zajišťuje dlouhodobý ekonomický růst a zároveň snižuje negativní vlivy organizace na životní prostředí. Strategie EMS je velmi úzce spjata s principy udržitelného rozvoje (Learn about environmental management systems, 2015).

Výhody, jež plynou ze zavedení strategie EMS pro danou organizaci, jsou následující:

- zlepšení veřejného mínění o organizaci – CSR (společenská odpovědnost firem), marketingový nástroj,
- konkurenční výhoda,
- omezení negativních dopadů na životní prostředí,
- snížení rizika (i možný vznik) ekologických havárií,
- zvýšení důvěry orgánů státní správy v problematice ekologického chování,
- omezení množství odpadů a emisí,
- noví zákazníci /trhy - rozšíření exportních možností (stále více firem v zahraničí vyžaduje pro uzavření kontraktu podmínku EMS)
- vzdělávání zaměstnanců o problematice ochrany životního prostředí,
- příznivější podmínky pro získání úvěrů, pojistných smluv apod.
- zvýšení efektivnosti - redukce provozních nákladů (úspora energií, surovin, zamezení pokut za nedodržování environmentální legislativy) (Veber, Management kvality, environmentu a bezpečnosti práce, 2006).

2.5.2 ISO 14000

ISO (international organization for standardization) je nezávislá nevládní mezinárodní organizace, která zajišťuje mezinárodní specifikace pro organizace a jejich činnosti, služby a výrobky s cílem zajistit kvalitu, bezpečnost a efektivitu. ISO mezinárodní standardy mají dopad po celém světě a slouží jako nástroj pro usnadnění mezinárodního obchodu (About ISO, 2014).

Normy ISO 14000 představují mezinárodní standardy zaměřené na environmentální management podniků. Jednotlivé normy cílí na různé aspekty ochrany životního prostředí v dané organizaci a poskytují praktické nástroje pro firmy a organizace všeho druhu k řízení jejich odpovědnosti za životní prostředí (Environmental management - The ISO 14000 family of International Standards, 2009). ISO 14000 je pouze zastřešující rodina, organizace si vždy musí zvolit konkrétní normu,

kteřou bude implementovat do svého řídění, nejpoužívanější jsou normy ISO 14001 a ISO 14004 (ISO 14000 Systémy environmentálního managementu, 2013).

ISO 14001: 2015 je světově nejužívanější norma, stanovuje kritéria a požadavky pro zavedení EMS. Napomáhá organizacím po celém světě ke zlepšování ochrany životního prostředí, efektivnímu využívání zdrojů, snižování odpadů, získání konkurenční výhody a důvěry všech zúčastněných stran. Tyto standardy reagují na nejnovější trendy na mezinárodním trhu, kdy se stává stále významnější prokázat, že jako organizace řídíme veškeré své vlivy na životní prostředí a snažíme se ho zároveň chránit. S normou ISO 14001 je spojený větší závazek vrcholového managementu a implementace proaktivní ochrany životního prostředí (zabraňování poškozování životního prostředí, využívání obnovitelných zdrojů a snaha o snižování změn klimatu) (Introduction to ISO 14001, 2015).

ISO 14004: 2004 se rovněž týká systému environmentálního managementu (EMS). Tato norma v sobě skýtá více propracovaný návod na zřízení, implementaci a zlepšování systému EMS a jeho koordinaci s ostatními systémy řízení v podniku než ISO 14001, jejím hlavním cílem je neustálé zlepšování výkonnosti a efektivnosti celé organizace při současném dodržování environmentálních povinností. Normy ISO 14004 jsou v souladu s 14001, neslouží však jako zajištění certifikace normy ISO 14001 (ISO 14004: 2004 Environmental management systems — General guidelines on principles, systems and support techniques, 2015).

Přínosy certifikace dle norem ISO 14000:

- zajištění a zlepšování péče o environment,
- uvědomění si vlastní odpovědnosti,
- snížení a zprůhlednění rizik ohledně ekologických havárií,
- efektivní alokace a využívání zdrojů,
- motivace zaměstnanců,
- více záruk o plnění právních a legislativních předpisů
- konkurenční výhoda,
- nástroj řízení organizace (ČSN EN ISO 14001:2005 - Environmentální management, 2010).

2.5.3 EMAS

EMAS (Eco Management and Audit Scheme) představuje systémový přístup k řízení otázek souvisejících s životním prostředím v organizaci s důrazem na implementaci environmentálního hlediska. Zájem o životní prostředí neustále roste, provoz bez zohlednění dopadů na prostředí se stává v posledních letech pro organizace skoro nemožný. Podniky proaktivně hledají způsoby, jak neustále omezovat jejich vliv na environmentální prostřednictvím EMAS. (About EMAS, 2015).

Systém EMAS je jedním ze dvou způsobů, jimiž může organizace přistoupit k zavedení EMS, druhým nástrojem pro implementaci je norma ISO 14001. Systém EMAS v sobě zahrnuje environmentální politiku, neustálé zlepšování, cíle a cílové hodnoty (čeho chceme, jako organizace dosáhnou v problematice ekologie – např. snížit celkové množství odpadů o 10%), programy, zavádění systému EMS a jeho efektivní provoz. Lze tvrdit, že EMAS je nadstavbou systému ISO 14001 a to především v transparentnosti, firma je povinna zveřejňovat environmentální prohlášení a umožnit otevřenou diskuzi s veřejností. Tento systém funguje na principu dobrovolnosti, záleží tedy čistě na rozhodnutí organizace, zda environmentální management přijme a bude dál postupovat dle jeho ustanovení (Introducing EMAS, 2015).

Hlavní rozdíly EMAS od ISO 14001:

- vyžaduje úvodní přezkoumání stavu životního prostředí,
- zavedení systému EMAS musí proběhnout v celé organizaci, dle ISO norem je to možné i v části podniku,
- specifikuje četnost i metodologii provádění auditů,
- vyžaduje veřejnou publikaci environmentálního prohlášení,
- vyžaduje aktivní zapojování zaměstnanců do zavádění EMS,
- zakončení procesu je prováděno akreditovaným environmentálním ověřovatelem a je jím environmentální prohlášení, u ISO akreditovaným certifikačním orgánem a je jím certifikace,
- zaměřuje se spíše na zlepšování dopadů podniku na životní prostředí, zatímco ISO se soustřeďuje na zlepšování systému EMS,
- zaměřuje se především na výrobní činnost, ISO normy pro všechny formy podnikání včetně sféry služeb,

- zaměřuje se na přímé i nepřímé vlivy na životní prostředí,
- podnik může využívat pro marketingové účely logo EMAS, ISO žádné logo nemá,
- podnik je zařazen do registru EMAS (O EMAS, 2012).

2.6 ECEAT

ECEAT (European Centre for Ecology and Tourism) je přední evropská organizace sdružující odborníky v cestovním ruchu se zvláštním důrazem na šetrný – udržitelný cestovní ruch, na venkovské oblasti a ekologické zemědělství (ECEAT - European Centre for Ecological, 2015).

Hlavním cílem organizace je přispívat k rozvoji udržitelného cestovního ruchu. Zabývá se tvorbou produktů cestovního ruchu, jež jsou kvalitativně na úrovni a zároveň jsou ohleduplné k prostředí, v němž jsou realizovány a to hlavně po stránce ekologické, ale i sociálně-kulturní a ekonomické (Křížek & Neufus, 2014).

ECEAT je značka uznávaná po celém světě, jak odpovědnými poskytovateli služeb cestovního ruchu, tak turisty. Značka se řadí mezi jakostní se zaměřením na environmentální, sociální a ekonomickou udržitelnost v ubytování a dalších službách poskytovaných ubytovacím zařízením. Požadavky pro získání značky jsou následující: poskytovat informace o ochraně životního prostředí svým hostům, podporovat ekologické zemědělství, používat energie a vodu šetrně, snížit produkci odpadu, přispívat k ochraně přírody, přispívat k zachování kulturního dědictví, podporovat místní zemědělství a ekonomiku, snižovat dopady na životní prostředí (ECEAT quality label, 2015).

V České republice bylo pod záštitou organizace ECEAT realizováno již mnoho projektů na podporu rozvoje venkovského a udržitelného cestovního ruchu (rozvoj nových pracovních míst pro ekologické zemědělce, spolupráce mezi obcemi a spolupráce s obyvatelstvem na Telčsku, podpora rozvoje venkovské turistiky v oblasti České Kanady, příprava produktů šetrného cestovního ruchu, produkt cestovního ruchu „Prázdniny na venkově“, celostátní schéma „Stezky dědictví“, „Venkovský prázdninový průvodce“ ve čtyřech jazykových mutacích, udržitelný rozvoj venkova prostřednictvím

informací a vzdělávání pro Jihočeský kraj, atd.) (ECEAT Expertise - referenční projekty, 2014)

2.7 Ubytovací služby

Ubytovací služby jsou spojené s pobytovou stránkou cestovního ruchu. Jejich prostřednictvím je návštěvníkům umožněno přenocovat, či se přechodně ubytovat (Orieška, 1999). Poskytování ubytovacích služeb prostřednictvím materiálně technické základny (hotel, motel, penzion, hotel, kemp, turistická ubytovna, ubytování v soukromí atd.) je základním předpokladem pro vznik a rozvoj dlouhodobého cestovního ruchu v dané destinaci (Orieška, 2010).

Dodavatelské subjekty poskytující ubytovací služby zabezpečují spolu s dodavateli stravovacích a dopravních služeb základní služby cestovního ruchu. Ubytovací služby jsou poskytovány různými typy ubytovacích zařízení a slouží k uspokojení potřeb účastníka cestovního ruchu. Členění zařízení dle WTO je následující: ubytování v hromadných ubytovacích zařízeních (hotely, penziony, lázeňské zařízení, chatová osada, turistická ubytovna, prázdninové domy apod.) a ubytování v soukromí (pronajímané chaty, chalupy, domy, pokoje v rodinných domech, ubytování zajištěné příbuznými či známými a jiné) (Hladká, 1997).

2.8 „Green management“ v ubytovacím zařízení

Prostřednictvím „green management“ v překladu „zeleného managementu“ zavádí čím dál častěji subjekty cestovního ruchu do svého provozu ekologické principy. „Green management“ je filozofií, technologií a metodikou řízení hotelu zaměřenou na optimalizaci vlivu činností hotelu na životní prostředí. (Podnikové řízení v oblasti cestovního ruchu - GREEN MANAGEMENT, 2005) Hotelový provoz je silným znečišťovatelem životního prostředí, právě z toho důvodu je ekologicky proaktivní přístup majitelů a zaměstnanců hotelů, ale i ubytovaných hostů velmi významný pro uchování životního prostředí i pro budoucí generace. Management hotelu musí mít dostatek znalostí a dovedností, aby se proekologické přístupy staly všední realitou daného hotelu a aby hotel dosahoval zelených čísel i v konečné ekonomické bilanci (Křížek & Neufus, 2014).

Cílem „green managementu“ je dosahovat uspokojivého zisku, poskytovat a nabízet služby vysoké kvality za současného splnění veškerých požadavků pro ochranu životního prostředí. Cíle je nutné specifikovat a datovat a je vhodné sestavit „zelený“ manuál, který bude obsahovat konkrétní opatření ve třech základních oblastech. Těmi jsou: odpadkové hospodářství, úspora energií a úspora vody (Křížek & Neufus, 2014).

Mnoho lidí se zelené cestě vyhýbá s představou, že je to nákladné. Tento mýtus už se ale pomalu vytrácí. Je však nutné, aby si majitelé a vrcholový management uvědomili, že „green management“ může přispět k naplňování obchodních cílů. Šetřit vodou a zdroji totiž zároveň znamená redukci celkových provozních nákladů. Zájem o ochranu životního prostředí stále roste i u zákazníků. Pokud tedy prokážeme péči o prostředí a zároveň kvalitní péči o hosta, získáme a hlavně si udržíme nové zákazníky. Jedná se tedy svým způsobem i o nástroj marketingové komunikace pro zlepšení image našeho hotelu (Křížek & Neufus, 2014). Ochranu životního prostředí je nutné sledovat v dlouhodobém horizontu, jít jako vedení hotelu všem svým zaměstnancům, hostům i obchodním partnerům příkladem a společně tak bojovat za čistější planetu.

2.8.1 Opatření

Veškerá opatření, jež hotel nastaví ve svém plánu, by měla přispívat více či méně k dlouhodobému udržitelnému rozvoji.

Obecně lze opatření charakterizovat takto:

- dosáhnout spolehlivosti ekologických opatření ve všech oblastech provozu,
- přizpůsobit se všem legislativním požadavkům a předpisům na ochranu životního prostředí,
- minimalizovat spotřebu vody, energie a surovin,
- minimalizovat odpad, redukovat, recyklovat a znovu užívat spotřebované zdroje jakkoliv je to možné,
- minimalizovat znečišťování vody a vzduchu, pokud je to možné zplodiny před vypuštěním upravovat,

- zvát zákazníky, dodavatele a smluvní partnery k účasti na úsilí k ochraně životního prostředí,
- kdekoli to bude možné spolupracovat s ostatními subjekty cestovního ruchu, s veřejností a s místními rezidenty na ochraně životního prostředí,
- zajistit pro všechny zaměstnance trénink a dostatek informací k vytyčeným cílům,
- otevřeně a pravdivě sdělovat ekologické poznatky každému, kdo o ně projeví zájem,
- pravidelně sledovat a vést záznamy o dopadu již realizovaných opatření, porovnávat výsledky s cíli a nastavovat nové opatření (Křížek & Neufus, 2014).

Konkrétní opatření zavedená v hotelu s minimálními náklady vypadají například následovně:

- povinnost třídít veškerý odpad v hotelu – plast, papír, sklo, bioodpad,...
- třídít nebezpečný odpad – speciální vyhrazený kontejner na akumulátory, zářivky, tonery,...
- třídít biologicky rozložitelné odpady z kuchyně – kompost,
- používat prací a mycí prostředky ekologické vůči životnímu prostředí,
- používat recyklovaný toaletní papír,
- snížit množství spotřebovaného kancelářského papíru, maximálně využívat kancelářský papír – oboustranný tisk (Křížek & Neufus, 2014).

Konkrétní opatření, jež jsou spojena s určitými náklady na realizaci:

- omezování průtoku vody hlavic sprch (méně vody, vyšší tlak), ale stále dodržovat komfort pro hosty,
- dvoustupňový systém splachování toalety,
- instalace úsporných zdrojů světla (LED světla),
- využívání tepelných čerpadel,
- využívání solárních článků,
- centrální spínače osvětlení do pokojů,
- použít lapol (zachycovač tuků) do restauračního provozu (Křížek & Neufus, 2014).

2.9 Ekohotely

Ekohotel, či také velmi často používané synonymum zelený hotel, představuje ubytovací zařízení, které se významně snaží ovlivnit své dopady na životní prostředí. Zelené hotely jsou šetrné k životnímu prostředí a využívají systémy environmentálního managementu. Hotel by měl být vždy označen a certifikován jako „zelený“ třetí nezávislou stranou, či státním orgánem po prokázání dodržování určitých zásad. Tradiční ekohotely vznikaly daleko od urbanizace v ničem nenarušené přírodě například v džungli, pralese, nebo opuštěném ostrově za použití tradičních stavebních metod a materiálů místních řemeslníků. Dnes ekohotely najdeme i na méně přírodních místech, dokonce i v centrech velkoměst, díky tomu, že investovaly do zelených opatření a ve svých provozovnách je dodržují (ECO hotel, 2015).

2.9.1 Ekoznačky

Ekoznačka EU (EU flower, EU ecolabel) pomáhá identifikovat výrobky a služby, které mají snížený ekologický dopad během celého životního cyklu (od těžby, přes výrobu a používání až po likvidaci), je uznávaná po celé Evropě a je dobrovolným štítkem podpory kvalitního udržitelného životního prostředí (The EU Ecolabel, 2016). Velmi přísná ekologická kritéria existují pro více než 23 kategorií výrobků a služeb, na „květinu“ tak lze narazit u domácích spotřebičů, u drogerie, u oděvů a obuvi, ale právě také u turistických ubytovacích služeb (Ekoznačka EU - květina, 2015).

Pokud ubytovací zařízení získá ekoznačku EU, znamená to, že efektivně využívá energie a respektuje okolní přírodu. Tato značka identifikující pro turisty šetrné ubytování znamená ubytování, kde se využívají obnovitelné zdroje, voda se využívá úsporně, omezuje se množství odpadu a veškerý personál je dostatečně informován a veden ke správnému přístupu k životnímu prostředí (Ekoznačka EU - květina, 2015).

Ekologicky šetrná služba je značka, která vznikla v České republice a je analogií evropské značky. Logem Ekologicky šetrná služba se mohou pochlubit i poskytovatelé vybraných služeb, kteří jednají v souladu se zásadami ochrany životního prostředí i s ohledem na zdraví svých zaměstnanců a zákazníků. Dle vzoru zahraničních programů udílení ekoznačky je možné získat toto logo pro ubytovací zařízení hotel,

pension, horská chata a kemp (Ekologicky šetrná služba a Program Česká kvalita, 2012).

Obě výše uvedené značky jsou si navzájem v České republice rovny a jsou garantovány Ministerstvem životního prostředí. Jejich platnost je zaručena i v rámci Evropské unie. Kritéria pro získání a užívání národní a EU ekoznačky jsou shodná, rozdílná je pouze přihláška. Záleží pak na každém ubytovacím zařízení, o jakou značku si zažádá. Ekoznačka je určena pro všechny typy ubytovacích zařízení, nejčastěji je ale spojena s malými a středními podniky, v posledních deseti letech se ale rozrůstají zástupci mezi velkými hotely a mezinárodními hotelovými řetězci (Podnikové řízení v oblasti cestovního ruchu - GREEN MANAGEMENT, 2005).

Značku získá ubytovací zařízení jen po splnění přísných norem a kritérií, mezi ně patří omezování spotřeby energie, vody a produkce odpadů. V hotelu jsou pak například zaizolována okna, téměř se nevyskytují výrobky na jedno použití (balená voda), preferují se ekologicky šetrné výrobky, hosté splachují přefiltrovanou vodou a třídí odpad, využívá se obnovitelných zdrojů a v prostorách hotelu se svítí výhradně úspornými zářivkami, nesmí se využívat uhlí. Hotel zákazníky informuje o možnosti regulovat si teplotu na pokoji, o šetření vodou při čištění zubů, nabádá k využívání městské hromadné dopravy (Podnikové řízení v oblasti cestovního ruchu - GREEN MANAGEMENT, 2005).

2.10 Vybraná oblast

Okres České Budějovice leží při jižní hranici našeho státu s Rakouskem, uprostřed Jihočeského kraje. Sousedí s jihočeskými okresy Strakonice, Prachatice, Český Krumlov, Tábor, Písek a Jindřichův Hradec. Podstatnou část území tvoří bývalé okresy České Budějovice, Trhové Sviny a Týn nad Vltavou. Díky zachovalé přírodě a velkému počtu kulturních památek patří mezi velmi oblíbené destinace účastníků cestovního ruchu a je často vyhledáván i zahraničními turisty. Rozloha 1 638 km² řadí okres, co se velikosti týče, na druhé místo v rámci kraje a na čtvrté místo v rámci České republiky. Počet obyvatel v roce 2015 dosáhl necelých 190 tisíc. 73 % obyvatel žije ve městech, přitom skoro celá polovina z celkového počtu žije v Českých Budějovicích, zde je i nejvyšší hustota osídlení, nejnižší je pak naopak v oblasti Novohradska.

Území bývalého okresu má protáhlý tvar s délkou 77 km a šířkou 33 km. Pahorkatiny tvoří převážnou část území, ve středu se nachází Českobudějovická pánev, která se zdvíhá od Novohradských hor. Nejnižše položeným místem je údolí řeky Vltavy u Týna nad Vltavou (343 m. n. m.) a nejvýše položeným místem vrchol hory Vysoká v Novohradských horách (1 034 m. n. m.). Průměrná nadmořská výška se pohybuje kolem 500 m. Podnebí je spíše chladnější s průměrnými ročními teplotami 7-8° C.

Obrázek 1: Mapa okresu České Budějovice, zdroj: ČSÚ

**ADMINISTRATIVNÍ ROZDĚLENÍ OKRESU ČESKÉ BUDĚJOVICE
- STAV K 1.1.2008**

Nejtypičtějším znakem někdejšího okresu je velké množství vodních ploch. Celé území je od jihu k severu protínáno známou řekou Vltavou a jejími nejdůležitějšími přítoky Malší a Lužnicí. Na řece Malší leží vodní dílo Římov, které slouží jako

zásobárna pitné vody. Vodní nádrž Hněvkovice byla na řece Vltavě vybudována v souvislosti s jadernou elektrárnou Temelín. Neodmyslitelnou součástí Českobudějovicka i z historického hlediska jsou samozřejmě rybníky. Na zamokřeném území kolem Českých Budějovic jich nalezneme přibližně 300, mezi ty nejznámější patří Bezdrev, Svět, Rožmberk. Mnohé z rybníků spadají do chráněných území. Českobudějovické rybníky a jejich výlovy jsou vyhledávanou gastronomickou i zážitkovou atrakcí pro účastníky cestovního ruchu bez ohledu na věk.

Na tomto území se dochovala velká řada důležitých přírodních, kulturních a uměleckých památek. Mezi nejznámější patří pseudogotický zámek Hluboká nad Vltavou, bývalý lovecký zámek Ohrada, hrad v Novohradských horách. Z církevních staveb románský sakrální hosínský kostel, barokní kostel Nejsvětější trojice v Trhových Svinech, dominikánský klášter v Českých Budějovicích. Dále městská památková rezervace České Budějovice, selské baroko v Holašovicích (zařazeno v UNESCO), v Bavorovicích a Municích. Životní styl zdejšího obyvatelstva si lze prohlédnout v muzeích v hlavním městě okresu, v Týně nad Vltavou, v Rudolfově, v Lišově, v Žumberku. Samozřejmě zde najdeme ještě celou řadu dalších kulturních a technických památek. Velmi přívětivé přírodní prostředí s vysokou lesnatostí, vodními plochami nespočtem kulturních památek je skvělým předpokladem pro rozvoj jak domácího, tak zahraničního cestovního ruchu (Charakteristika okresu České Budějovice, 2015).

Největší jihočeské město České Budějovice leží v kotlině Českobudějovické pánve při soutoku dvou řek Vltavy a Malše. Město je významné především svým náměstím Přemysla Otakara II, které je největším čtvercovým náměstím v České republice. V jeho nejbližším okolí, v tzv. historickém jádru města, najdeme nejvíce pamětihodností, mezi ně patří Samsonova kašna, Černá věž, chrám svatého Mikuláše, městská radnice, dominikánský klášter s kostelem Obětování Panny Marie, zbytky hradebního systému Železná panna a další. K Českým Budějovicím již neodmyslitelně patří také pivovar Budějovický Budvar, jenž je motivací k návštěvě města pro mnohé domácí i zahraniční turisty. Samozřejmě jsou i kulturní instituce Jihočeské muzeum, Jihočeské divadlo a na soutoku řek hvězdárna a planetárium. Z přírodních zajímavostí v okolí jistě nelze zapomenout na přírodní rezervaci Vrbenské rybníky s naučnou stezkou „Po hrázích Vrbenských rybníků“, přírodní rezervaci rašeliniště Kaliště, Tůň u Špačků a několik památných stromů (České Budějovice, 2011).

Město Týn nad Vltavou se nachází 30 km severně od statutárního města okresu. Již dle názvu je zřejmé, že leží na řece Vltavě. V historickém jádru města, které se nachází kolem pravidelného náměstí, zůstalo dochováno několik renesančních domů (radnice, barokní arcibiskupský zámek s městským muzeem, kostel svatého Jakuba, kostel svatého Víta). Zajímavostí je přírodní divadlo s otáčivým hledištěm umístěné v parku a technická památka ocelový most, který leží vedle dnes užívaného silničního mostu přes řeku Vltavu. V okolí je možno navštívit barokní sousoší Kalvárie z roku 1753 známé jako „Velký depot“, u soutoku Vltavy s Lužnicí se tyčí asi 8 m vysoká rozhledna s výhledem na město (Týn nad Vltavou, 2011). Jihovýchodním směrem od Týna nad Vltavou se táhne proti proudu skoro až k Hluboké nad Vltavou Hněvkovická přehrada, která byla postavena jako víceúčelové vodní dílo v souvislosti s výstavbou jaderné elektrárny Temelín. Po levém břehu se lze po červené turistické značce přes Purkarec, Karlův hrádek a Hlubokou nad Vltavou dostat krásnou přírodou na kole, či pěšky až do Českých Budějovic (Hněvkovická přehrada, 2011).

Poslední obcí s rozšířenou působností ve vybrané oblasti je město Trhové Sviny. Leží asi 20 km jihovýchodně od Českých Budějovic na rozhraní Stropnické pahorkatiny a Třeboňské pánve. Nejvýznamnější dominantou města je kostel Nanebevzetí Panny Marie, který je označován jako jedna z nejcennějších gotických památek jižních Čech. Navštívit zde můžeme rodný dům Emila Háchy, kde je umístěna busta a jeho pamětní deska. V blízkosti města stojí poutní barokní kostel Nejsvětější Trojice, památník Trocnov, tvrz Žumberk. Přírodovědně naučná stezka Trhosvinensko vychází přímo z města, další je vzdálená asi 5 km jižně a nazývá se Krajina humanity, nalezneme zde i naučné cyklostezky Paměti Novohradska a Paměti Slepíčních hor. Za návštěvu jistě stojí park Terčino údolí, rezervace Červené blato a vodní nádrž Římov (Trhové Sviny, 2011).

3 METODIKA

Sběr potřebných dat je pro řadu prací a výzkumů tou nejdůležitější částí, protože získáme data, která obsahují informace o námi řešené problematice (Hendl, 2004). Zajištění nezbytných dat pro splnění cíle diplomové práce probíhalo prostřednictvím průzkumu trhu formou standardizovaného formuláře – dotazníku. Finální podoba ankety byla vytvořena vedoucím diplomové práce spolu s jeho kolegy tak, aby získaná data bylo možné dále statisticky zpracovávat, aby obsáhla dostatečně řešenou otázku a aby bylo možné následně vhodně interpretovat dosažené výsledky.

3.1 Dotazníkové šetření

Sběr údajů prostřednictvím dotazníkového šetření probíhal ve vymezeném území pro diplomovou práci, tedy v lokalitě Českobudějovicko. Dotazníky byly sbírány na několika místech v dané lokalitě. Místa sběru byla předem vytipována a zvolena dle míry atraktivity a tedy i vyššího počtu návštěvníků a potenciálních respondentů bylo dotázáno celkem 200 lidí (z toho 60 cizinců). První působiště se nacházelo přímo v srdci Českých Budějovic, tedy na náměstí Přemysla Otakara II a v blízkém historickém centru. Počet domácích i zahraničních návštěvníků pohybujících se v okolí náměstí je vysoký, velkým plusem byly také lavičky, které umožnili respondentům se s anketou usadit. Druhým městem pro sběr byla zvolena Hluboká nad Vltavou. ZOO Hluboká každoročně navštěvuje tisíce turistů, nejúspěšnější sběr byl v zadní části areálu v restauraci, kde dotazovaní vyplňovali v době odpočinku a nebyli ničím rušeni. Několik dotazníků bylo sebráno také na hrázi Munického rybníka ihned u ZOO, zde se jako efektivní projevilo vyplňovat anketu s respondenty během procházky. Posledním místem pro sběr dat byla zámecká zahrada zámku Hluboká nad Vltavou, dotazovaní nejčastěji vyplňovali samostatně na lavičkách v parcích. Návštěvnost výše uvedených atraktivit cestovního ruchu je významně ovlivněna aktuálním počasím, léto v roce 2015 ale cestovnímu ruchu přálo.

Většinu návštěvníků těchto míst bychom mohli zařadit do skupiny masových turistů. V posledních letech se objevuje celá řada průzkumů, které naznačují, že organizovaný cestovní ruch je postupně vytlačován ekologicky šetrným turismem, že

počet „zelených“ turistů ve světě stále roste. Bude tedy velmi zajímavé sledovat z výsledků dotazníků, zda podobné trendy platí i pro nás v České republice a zda se lidé opravu začínají více zajímat o životní prostředí, ve kterém žijí.

Není proveditelné ptát se každého návštěvníka, ale musel být zajištěn tzv. reprezentativní vzorek, aby výsledky měly určitou vypovídací hodnotu. Výběr respondentů pro vyplnění ankety není možné považovat za tzv. náhodný výběr. Ten je velmi nákladný, nesnadný a téměř nemožný. Lze ho dosáhnout jen tehdy, pokud platí, že každý prvek (osoba) základního souboru (populace) má stejnou a nezávislou šanci se dotazníkového šetření zúčastnit (Lepš, 1996). V našem případě se tedy jedná o výběr nahodilý, se kterým se lze nejčastěji setkat právě na ulici, kdy respondenti bývají osloveni tazatelem za účelem zodpovězení určitých otázek (Sedláková, 2015). Aby nedošlo ke zkreslení dat, dotazování probíhalo jak ve všedních dnech, tak o víkendech, jak v dopoledních, tak i odpoledních hodinách, osloven byl průměrně každý desátý návštěvník s cílem dosáhnout statistické věrohodnosti.

3.2 Dotazovací nástroj

Pro řešení konkrétního problému je často nutné provést statistické šetření. Výsledkem jsou statistická data, která můžeme rozdělit na primární a sekundární. Zdrojem primárních dat je dotazování, experiment, pozorování. Sekundární data lze získat z pramenů, jež nebyly původně předurčeny pro statistiku, například firemní interní data, tištěné zdroje, počítačové databáze a jiné (Neubauer, Sedlačík, & Kříž, 2012).

Jednoduchým a efektivním způsobem pro získávání dat je právě dotazování. Může být prováděno ústně (přímé osobní, telefonické) či písemně (tištěné dotazníky, internetové dotazníky). Takto získáme od respondentů informace hromadného charakteru (Neubauer, Sedlačík, & Kříž, 2012).

Dotazník se skládal ze dvou stran A4 a byl vytvořen v českém a anglickém jazyce. Nadpis zněl „Environmentálně šetrné ubytování“ a následoval krátký úvod, který žádal respondenty o účast v anketě, jejímž cílem je poznání zájmu návštěvníků o ohleduplné způsoby trávení dovolené. Respondenti byli ujištěni, že dotazník je anonymní a následně byli požádáni, aby dotazník vyplnili celý.

O postoji k prvnímu tvrzení „Veřejnou podporu environmentálně šetrného cestovního ruchu financovanou z veřejných zdrojů nebo například z poplatků za nedodržování stanovených environmentálních limitů považují za:“ se měli respondenti rozhodnout pomocí sedmičlenné škály sémantického diferenciálu, ve které jsou krajní póly tvořeny dvěma odlišnými slovy, mezi nimiž respondent vybírá (Mehrabian & Russell, 1974). Na koncích deseti sedmibodových škál byla umístěna přídavná jména opačného významu – důležitou/nedůležitou, nudnou/zajímavou, podstatnou/nepodstatnou, vzrušující/nezáživnou, nic neznamenající/hodně znamenající, přitažlivou/nepřitažlivou, fascinující/obyčejnou, bezcennou/hodnotnou, uchvacující/nezajímavou, nepotřebnou/potřebnou. Respondenti díky sedmibodové škále mohli dokonale vyjádřit svůj postoj k podpoře environmentálního turismu. Měli možnost ji označit za potřebnou, ale spíše nezáživnou apod. Na jedné straně škály byla v různém pořadí umístěna pozitivní i negativní přídavná jména, tak aby nebylo možné vyplňovat bez rozmyslu.

Další sledovanou skutečností byla míra, se kterou platí následující tvrzení: „Většina lidí, kteří jsou pro mě důležití, si myslí, že bych měl/a volit nabídku environmentálně šetrného ubytování a stravování během dovolené.“, „Většina lidí, kteří jsou pro mě důležití, chtějí, abych volil/a nabídku environmentálně šetrného ubytování a stravování během dovolené.“, „Lidé, jejichž názoru si cením, by preferovali environmentálně šetrné ubytování a stravování během dovolené.“, „Jestli využiji nabídky environmentálně šetrného ubytování a stravování během dovolené, je zcela na mém rozhodnutí.“, „Jsem přesvědčen, že kdybych chtěl/a, tak mohu využít nabídku environmentálně šetrného ubytování a stravování během dovolené.“, „Mám prostředky, čas i příležitost využít nabídky environmentálně šetrného ubytování a stravování během dovolené.“. Pro vyjádření míry souhlasu či nesouhlasu s daným tvrzením byla vhodně využita Likertova škála, díky ní mohou respondenti lépe vyjádřit své názory a nemusí se vyjadřovat jen okrajově ANO/NE ale mohou použít i spíše ano či nevím. Pozitivem jsou zajisté přesnější a spolehlivější výsledky (McLeod, 2008). Škála byla následující 1 = určitě ne, 2 = spíše ne, 3 = nedokážu se rozhodnout, 4 = spíše ano, 5 = určitě ano.

Třetí část dotazníku se týkala vyjádření postoje k následujícím tvrzením vztahujících se ke každodennímu životu: „Dávám přednost potravinám/nápojům na přírodní bázi, bez umělých barviv a konzervačních látek.“, „Jsem ochoten/a zaplatit více

za potraviny/nápoje na přírodní bázi, bez umělých barviv a konzervačních látek.“, „Šetřím vodu“, „Šetřím energii vypnutím světel.“, „Upřednostňuji oblečení vyrobené z organické bavlny (bio bavlny).“, „Dávám přednost kosmetickým produktům na přírodní bázi.“, „Ochrana životního prostředí je pro mne při rozhodování o koupi důležitá.“, „Jsem ochoten/a zaplatit více za ekologicky šetrné produkty.“, „Dbám na recyklovatelnost obalových materiálů.“, „Jsem ochoten/a zaplatit více za výrobek v ekologickém obalu.“. U těchto deseti tvrzení projevovali respondenti svůj názor také prostřednictvím Likertovy škály, kde 1 = určitě ne, 2 = spíše ne, 3 = nedokážu se rozhodnout, 4 = spíše ano, 5 = určitě ano.

Čtvrtá krátká část ankety byla věta, kterou dotazující museli doplnit. „Prosím, odhadněte počet navštívených hotelů (penzionů a jiných ubytovacích zařízení) v posledních dvou letech ____, kolik z nich bylo zcela evidentně orientováno na šetrné postupy ____.“.

Pátý oddíl se zabíral ochotou akceptovat určitá environmentální opatření při stejné ceně, jako má standardní nabídka hotelu či restaurace - „Nedesignovou recepci.“, „Menší vstupní halu hotelu.“, „Absenci prvků jako jsou např. fontány, projekční plochy, televize v hale.“, „Absenci klimatizace ve veřejných prostorách hotelu.“, „Absenci vany v koupelně pokoje (jen sprcha).“, „Instalované úsporné hlavice sprch s omezeným průtokem vody.“, „Instalované úsporné splachovače WC.“, „V pokojích a na chodbách instalované úsporné zdroje světla např. LED.“, „Používání pouze jednorázových ručníků.“, „Výrazně omezenou výměnu ložního prádla a vybavení koupelny.“, „Omezování vytápění/klimatizace na pokojích při přetížení elektrické sítě apod.“, „Snahu informovat mne o možnostech úspor a šetrném nakládání s odpady“, „Travnaté a záhonové plochy před hotelem za cenu vzdálenějšího parkování.“, „Stromy, částečně kryjící výhled z okna hotelu či restaurace.“, „Odstraňování sněhu ze vstupu bez soli (povrch zůstane kluzký).“, „Nabídku pouze pokrmů nenáročných na energetickou spotřebu (syrové potraviny).“, „Nabídku bez pokrmů technologicky náročných na přípravu a servírování.“, „Nabídku bez nápojů a jídel v jednorázových obalech (např. balená voda).“. Míru ochoty s těmito dvaceti opatřeními vyjadřovali respondenti pomocí pětibodové škály, která byla opět sestavena takto: 1 = určitě ne, 2 = spíše ne, 3 = nedokážu se rozhodnout, 4 = spíše ano, 5 = určitě ano.

Šestá skupina tvrzení se týkala ochoty připlatit si cca 25 % za hotel a restauraci pokud – „Recyklují odpadní vody s využitím např. v bazénech.“, „Zachycují dešťovou vodu, kterou využívají např. na zalévání a na WC.“, „Striktně třídí odpad, včetně bioodpadu z restaurace.“, „Využívají „zelenou“ energii (tj. za kterou platí více svým dodavatelům).“, „Kryjí spotřebu energií z vlastních solárních panelů umístěných na střeše.“, „Kryjí spotřebu energií z vlastních solárních panelů umístěných na zemi.“, „Kryjí spotřebu energií z vlastních tepelných čerpadel.“, „Kryjí spotřebu energií z vlastního bioplynu z biomasy.“, „Kryjí spotřebu energií z vlastní větrné elektrárny.“, „Nabízejí stravování v BIO kvalitě.“, „Nabízejí stravování vyrobené z lokálních zdrojů (=od místních farmářů).“. Svůj postoj mohli dotazující vyjádřit prostřednictvím pětibodové škály, kde 1 = určitě ne, 2 = spíše ne, 3 = nedokážu se rozhodnout, 4 = spíše ano, 5 = určitě ano.

Dotazník byl uzavřen otázkami, které sloužily pro segmentační rozdělení respondentů. Demografická část obsahovala klasické otázky týkající se pohlaví (žena, muž) a věku (přesný údaj pro zpracování dat pomocí parametrických metod). Další údaje, které byly zjišťovány, směřovaly k tématu dovolené a to výdaje na osobu během dovolené (do 1000 Kč, 1000 Kč-2000 Kč, 2000 Kč-5000 Kč, 5000 Kč-10000 Kč, 10000 Kč-15000 Kč, nad 15000 Kč) a délka aktuální dovolené v počtu dnů, kterou měli respondenti doplnit.

Veškeré otázky a odpovědi v anketě, jejich seřazení, sestavení bodových škál, věcná správnost, srozumitelnost a vhodnost pro získání potřebných dat, byly sestaveny za spolupráce vedoucího diplomové práce a jeho kolegy.

3.3 Zpracování výsledků

Statistika je vědní disciplína, je velmi praktická a zabývá se všemi reálnými situacemi ve světě kolem nás a působí jako velmi důležitý zdroj získávání informací. Základem jsou tři pilíře: popisná statistika, teorie pravděpodobnosti a teorie náhodné veličiny. Stačí jen mít k dispozici data, o které se lze opřít a následně je rozšifrovat prostřednictvím tzv. teoretických modelů popisujících náhodné veličiny. Odkrývání nejrůznějších na první pohled ukrytých informací nám umožňuje popisná statistika, jež pracuje se zjištěnými nebo naměřenými daty a následně informace shrne do různých

modelů. Nutnost zpracovat, získávat, porovnávat či shrnout data a dokonale vystihnout, co říkají, neopomenout ani nepodstatné detaily, přijít na společné vlastnosti je přítomná ve všech vědních oborech. Mnoho výzkumů a odborných prací nachází svůj počátek právě v získávání a následném zpracování dat. Dnešní moderní doba (neuvěřitelně rychlý vývoj výpočetní techniky a profesionálních statistických programů) je předurčena k práci s daty a statistickými modely (Neubauer, Sedláčik, & Kříž, 2012).

3.3.1 Zpracování dat

Data byla nejdříve shromážděna prostřednictvím tištěných dotazníků a následně docházelo k digitalizaci plně vyplněných formulářů do MS Excelu. Dotazníky byly očíslovány od 1 do 200 pro případnou kontrolu a opravu dat. Odpovědi respondentů byly během převádění do elektronické podoby ihned kódovány pro budoucí snadnější aplikaci statistických metod. Slovním odpovědím byly přiřazeny kódy. Kód je způsob, jak přiřadit určitým hodnotám vhodná čísla, například muž = 0, žena = 1 (Hendl, 2004). Číselné symboly byly předem určené, aby digitalizace probíhala správně a bez zbytečných komplikací. Během zpracování dat mohou nastat chyby, které vzniknou například během organizace či přepisu dat do počítače. Může jít o chybně umístěnou desetinnou čárku, překlep, prázdnou buňku, využití špatného symbolu během kódování atd. Kontrola uvedených možných nedopatření byla provedena pomocí funkce „filtr“ v programu MS Excel, díky ní lze zjistit, co je v daných buňkách ve vybraném sloupci za odpovědi a případnou chybu opravit dle tištěné verze daného dotazníku. V rámci snahy minimalizovat výskyt chyb bylo náhodně zvoleno a následně zkontrolováno několik dotazníků, zda se tištěná verze shoduje s elektronickou ve všech odpovědích.

Následujícím krokem ke správnému zpracování dat byla jejich transformace. Porovnávání údajů mezi sebou je velmi důležité a pro správnou vypovídací hodnotu porovnání je nutné zajistit přehledná data, která lze srovnávat. Je mnoho způsobů, jak nakládat se získanými daty v elektronické podobě, často se využívají globální úpravy a transformace, přitom nejpoužívanější z nich je standardizace. Tato metoda v sobě spojuje dělení a odečítání. Provádí se dle předpisu, kdy od naměřeného údaje odečteme průměr z dat a to celé následně vydělíme směrodatnou odchylkou. Průměr standardizovaných dat je 0 a jejich směrodatná odchylka je 1. Standardizovaná data jsou

rozdělena kolem nuly a dosahují hodnot od -3 do 3, výhodou je, že se pak mnohem lépe srovnávají a porovnávají (Hendl, 2004). Poté byla data vyhodnocena prostřednictvím vybraných statistických modelů, tak aby byla zajištěna vhodná vypovídací hodnota v souvislosti s cílem práce.

3.3.2 Zobrazení dat

Pokud máme data statisticky zpracovat, musíme vybrat vhodné vyjadřovací prostředky. Přehledné grafické znázornění informací je totiž základ k porozumění a úspěchu (Neubauer, Sedlačík, & Kříž, 2012). Touto problematikou se zabývá tzv. explorační analýza dat, jedná se o metody, jež nám umožňují data zobrazit co nejpřehledněji, ale přitom klást důraz na statistické vlastnosti (Lepš, 1996). Kvantitativní data se zobrazují mnoha způsoby, nejčastěji se jako explorační prostředky využívají tabulky a celá škála grafů (koláčové, sloupcové apod.). Zda zvolíme pro znázornění dat graf či tabulku je hlavně na nás, obecně ale platí, jsou-li požadovány přesné číselné údaje, využíváme tabulky (Hendl, 2004).

Tabulka rozdělení četností a relativních četností je základem zobrazení dat. Hodnoty nominální proměnné se setřídí a pro každou hodnotu se zjistí její absolutní i relativní četnost. Tabulky zajišťují prvotní přehled získaných dat a nadále je možné využít grafického zobrazení, jež vytváří geometrický obraz dat, kdy se používají úsečky, plochy, body a další obrazce.

Pokud máme k dispozici tabulku s relevantními údaji, je často graf označován jako něco nadbytečného. Přesto se ale velmi často využívá, především kvůli oblíbenosti a schopnosti zaujmout. Většina lidí si také rozložení dat dokáže lépe představit na základě obrázku, než na základě procentuálních čísel. K používaným grafům patří tzv. sloupcový graf, v němž výška sloupce označuje počet prvků s danou nominální proměnou. Alternativou je pruhový graf, který se liší pouze tím, že zobrazuje data vodorovně (Cyhelský, Kahounová, & Hindls, 2001).

Velmi známým grafem pro zpracování hodnot nominální proměnné je plošný graf (známý také jako výsečový či koláčový). Obsah celého kruhu znázorňuje 100 % a jeho následné části (výseče) představují relativní četnosti pro příslušné proměnné v %.

Nejpoužívanějšími druhy grafů pro zobrazování četností jsou polygon (z řeckého slova mnohoúhelník) a histogram. Tyto grafy jsou si velmi podobné, histogram je znázornění dat pomocí obdélníků, jejichž délka odpovídá hodnotě a polygon si lze představit jako pospojované středy horních stran obdélníků histogramu. Polygon v souřadnicovém systému využívá pro obměnu znaku x osu x a osu y pro vyjádření četností. V případě histogramu osa x vypovídá o hodnotách dané proměnné a osa y absolutním či relativním četnostem, jejich velikost je pak vyjádřena ve sloupci, jehož základna se rovná šířce intervalu. Sturgersovo pravidlo nám pomůže určit optimální počet intervalů, který nám následně poskytne co nejlepší představu o rozdělení získaných dat. Pro malé rozsahy výběrů nemá smysl histogram sestavovat (Souček, 2006). Histogram se velmi často porovnává s Gaussovou křivkou, pokud se jedná o normálně rozdělená data, histogram bude mít podobný zvonovitý tvar jako Gaussova křivka (Hendl, 2004).

Krabicový graf je velmi oblíbený a využívá se pro znázornění extrémních hodnot a kvartilů. Výhodou krabicového grafu je přehledné a rychlé srovnání statistického znaku ve dvou a více souborech. Graf konstruujeme jako obdélník (krabičku), která obsahuje 50 % dat, ta je rozdělena mediánem (=střední hodnota) na dvě části, dolní hrana obdélníku je určena prvním kvantilem a horní třetím kvantilem. Graf nám poskytuje informace o minimální hodnotě, maximální hodnotě a rozpětí (rozsah mezi nejnižší a nejvyšší hodnotou) (Hendl, 2004).

3.3.3 Míry centrální tendence

Statisticky zpracovaná data zobrazená tabulkami a grafy slouží ke snadnější vizualizaci, dále je ale potřeba využít popisnou statistiku, jež se snaží charakterizovat typickou hodnotu dat. Nejvyužívanější jsou aritmetický průměr, medián a modus. Aritmetický průměr je formulován jako součet všech naměřených údajů vydělený jejich počtem. Tato veličina je typickou a velmi často využívanou hodnotou množiny dat. Medián je hodnota, která rozdělí data na dvě stejně poloviny. Výhodou je menší citlivost k odlehlým hodnotám oproti aritmetickému průměru. Modus či také modální hodnota označuje číslo, které se v datech vyskytuje v největší míře (Hendl, 2004).

3.3.4 Míry rozptýlenosti

Získaná data nestačí charakterizovat jen střední hodnotou, protože ta udává hodnoty, kolem které se data centrují. Rozptýlenost se pro data se stejnou střední hodnotou může lišit. Variační rozptyl se udává velmi zřídka, ačkoli maximální a minimální hodnoty se popisují téměř vždy. Vypočítání variačního rozpětí je velmi jednoduché, od maximální hodnoty se odečte minimální. Rozptyl a směrodatná odchylka spolu velmi úzce souvisejí. Obě se vztahují k aritmetickému průměru, zobrazují rozptýlenost dat kolem průměru dat. Výhodou je větší pozornost k extrémnějším hodnotám. Rozptyl je průměrná odchylka naměřená od aritmetického průměru, vydělena počtem dat, používá se především pro výpočty testovacích statistik. Směrodatná odchylka je kladnou druhou odmocninou rozptylu (Hendl, 2004).

3.3.5 Analýza rozptylu

Data ve srovnávacím výzkumu (srovnáváme např. zájem u mužů a žen) se přehledně zobrazují prostřednictvím sloupcových či krabicových grafů a číselně pomocí průměrů a směrodatných odchylek. Cílem statistické analýzy je určit, zda jsou tyto rozdíly mezi skupinami statisticky významné. Velmi často se využívá tzv. analýza rozptylu (ANOVA). Obecně se analýza rozptylu využívá k posouzení efektu jednoho faktoru na závisle proměnnou. Základní statistickou metodou používanou v analýze rozptylu je f-testovací statistika rozdílnosti skupinových průměrů, která zkoumá, zda se od sebe průměry významně liší. Jednofaktorová ANOVA (one-way ANOVA) se využívá při jednoduchém třídění a analyzuje rozdíly průměrů sledované závislé, která je určena jednou nezávisle proměnnou (Hendl, 2004).

3.3.6 Mnohonásobná lineární regrese

Model mnohonásobné lineární regrese zahrnuje jednu závislou proměnnou a několik nezávislých proměnných. Využívá se především pro komplexnější data s větším množstvím nezávislých proměnných. Budeme se tedy zajímat o výši zájmu nejen z pohledu pohlaví, ale například také dle výše příjmu, věku apod. Vlastní lineární

model popisuje mnohonásobný koeficient korelace, ten udává hodnotu spojení mezi závislou proměnnou a množinou nezávisle proměnných jako celku (Hendl, 2004).

3.3.7 Korelační analýza

Úkolem korelační analýzy je popis statistických vlastností dvou a více proměnných. Slovo korelace obecně označuje stupeň asociace dvou proměnných, ty mohou být buď korelované (hodnoty jedné proměnné mají tendenci se vyskytovat společně s určitými hodnotami druhé proměnné) či nekorelované. Může nastat i neexistence korelace, pokud všechny hodnoty jedné proměnné se vyskytují stejně pravděpodobně jako hodnoty druhé proměnné). Pro měření korelace byla navržena celá řada koeficientů např. Spearmanův pořadový korelační koeficient nebo Pearsonův korelační koeficient (Hendl, 2004).

3.4 Charakteristika dotazovaného vzorku

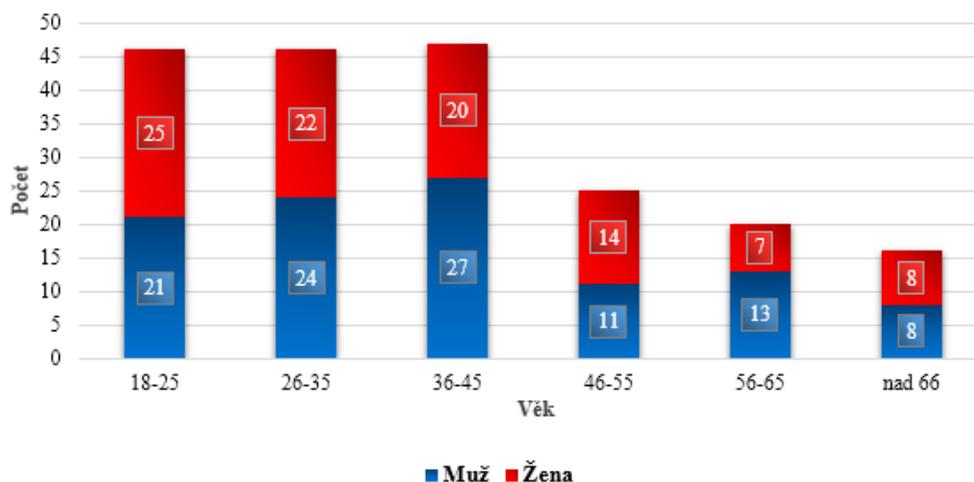
Dotazované lze rozčlenit do několika relativně homogenních skupin na základě segmentačních kritérií. Kritérií je celá řada, nejčastěji se jedná o geografická, demografická, socioekonomická, psychologická (Segmentace trhu, 2013). Data získaná z dotazníku nám umožňují rozdělit respondenty do skupin dle demografie (věk, pohlaví), dle socioekonomického faktoru (výdaje během dovolené) a dle charakteru dovolené (počet dní aktuální dovolené a počet navštívených hotelů).

3.4.1 Demografická segmentace

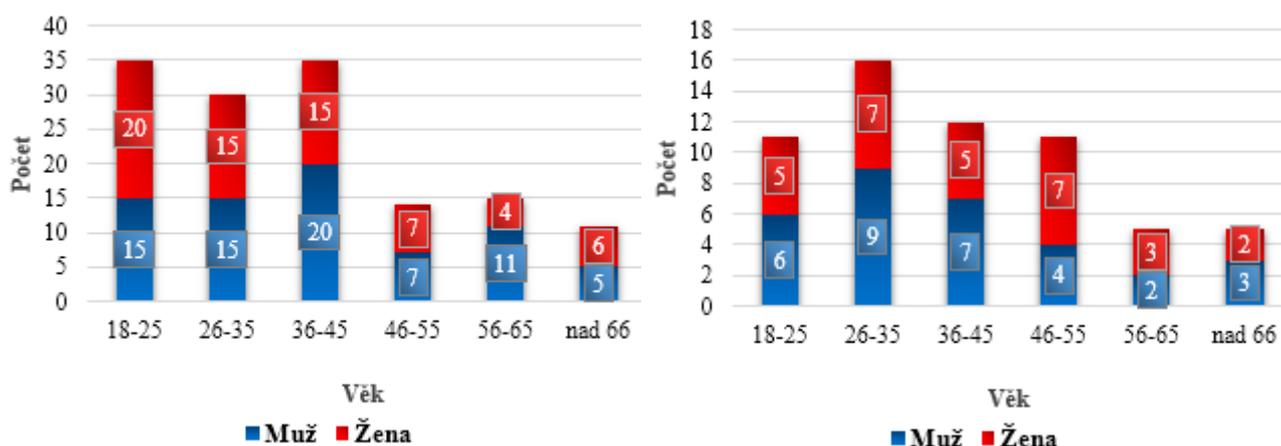
Dotazování v oblasti environmentálně šetrného ubytování se zúčastnilo celkem 200 respondentů, z toho 104 mužů a 96 žen. 30 % z celkového počtu dotazníků bylo vyplněno zahraničními turisty přesně tedy 60 anket. 70 % procent dotazovaných nepřesáhlo věkovou hranici 45 let. Rozdělení dle věku a pohlaví v dotazovaném vzorku je následující: 18 - 25 let – 46 respondentů (21 mužů, 25 žen), 26 – 35 let – 46 respondentů (24 mužů, 22 žen), 36 – 45 let – 47 respondentů (27 mužů, 20 žen), 46 – 55 let – 25 respondentů (11 mužů, 14 žen), 56 – 65 let – 20 respondentů (13 mužů, 7 žen) a nad 66 let – 16 respondentů (8 mužů, 6 žen) viz obrázek 2.

Obrázek 2: Pohlaví a věk respondentů, zdroj: vlastní výzkum

Obrázek 3: Pohlaví a věk respondentů CZE/cizinci, zdroj: vlastní výzkum

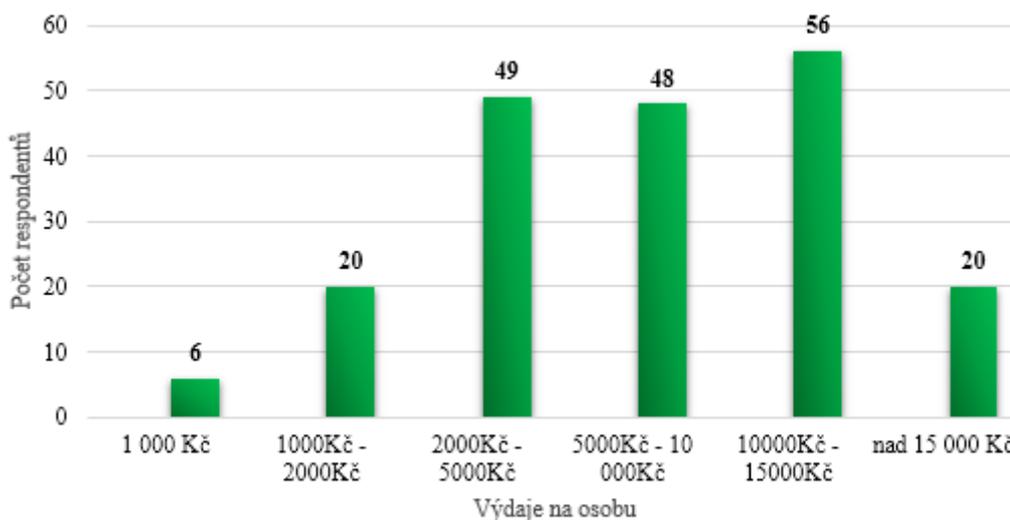
Respondentů mužů české národnosti bylo celkem 73, nejvíce zastoupená věková skupina v letech 36 – 45, o něco méně bylo českých žen a to 67. Mužů cizí národnosti bylo celkem 31 a žen 29 (obrázek 3).

Sociodemografický profil návštěvníka vznikající v letech 2009-2011 informuje o tom, že průměrný věk účastníka cestovního ruchu je 43 let a nejvíce je procentuálně zastoupena věková skupina 30 – 44 let. Respondenti našeho dotazníku také z velké části spadají do podobné věkové skupiny 26 – 45 let (93 dotazovaných) a stejně jako vypovídá profil návštěvníka dle statistik, tak i z našich dat vyplývá mírně větší zastoupení mužů oproti ženám (Tuček & Hájková, 2012).

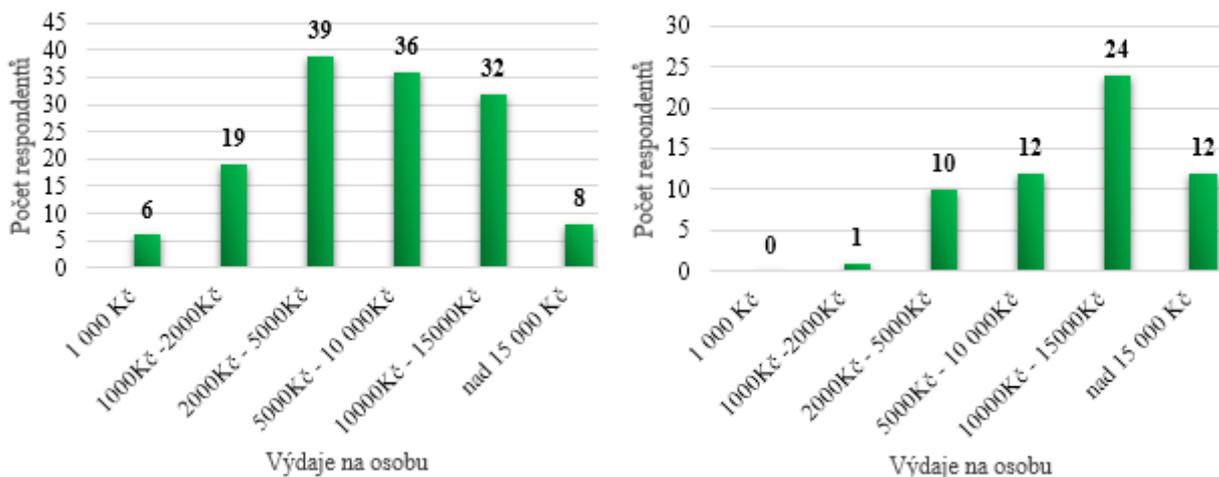
3.4.2 Socioekonomická segmentace

Respondenti měli ke konci dotazníku odhadnout výši výdajů na osobu během dovolené. Nejvíce dotazovaných (56) zodpovědělo, že průměrný výdaj na osobu činí 10 000 Kč – 15 000 Kč. Nejméně zastoupenou skupinou byly osoby, jež na své dovolené utratí za osobu do 1000 Kč (obrázek 4).

Obrázek 4: Výdaje na osobu během dovolené, zdroj: vlastní výzkum

Obrázek 5: Výdaje na osobu během dovolené CZE/cizinci, zdroj: vlastní výzkum

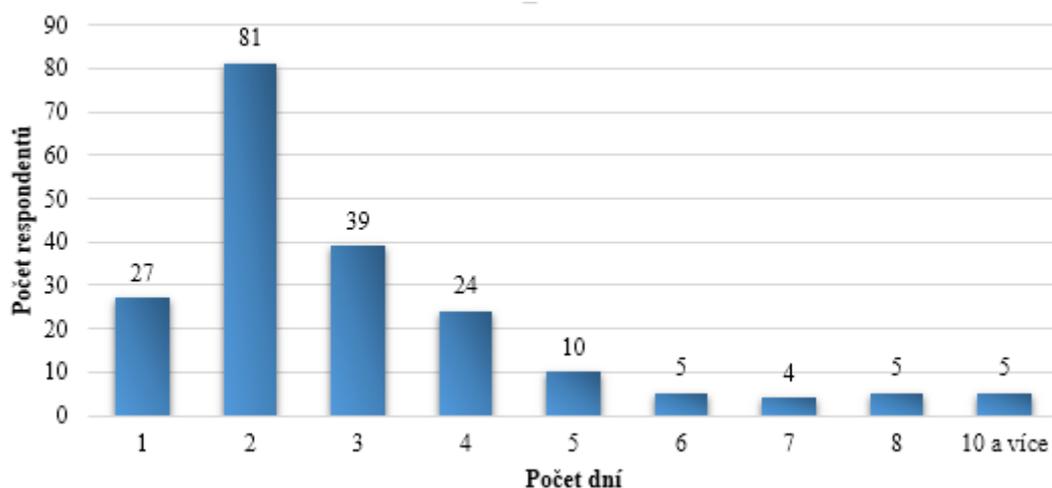
Cizinci nejvíce (24 respondentů) průměrně utratí za osobu na dovolené 10 000 Kč – 15 000 Kč, naopak nikdo z cizinců se s výdaji nevejde do 1000 Kč. Čeští turisté vydají průměrně na osobu nejčastěji 2000 Kč – 5000 Kč (Obrázek 5).

Profil domácího návštěvníka vycházející se statistiky, která sleduje cestovní ruch v České republice, vypovídá velmi podobné údaje, jako byly zjištěny během našeho dotazování. Průměrně dle vyhodnocení statistických dat domácí účastníci cestovního ruchu utratí 6 900 Kč, dle dat z našeho výzkumu se velká část respondentů zařadila do průměrných výdajů na osobu na dovolenou pohybujících se kolem 5 000 Kč. Zahraniční návštěvník, který navštíví Českou republiku, průměrně utratí na den 120 EUR, pokud tuto sumu vynásobíme průměrným počtem dnů (3), dostáváme se na částku kolem 10 000 Kč. Data získaná naší anketou informují taktéž o faktu, že cizinec utratí průměrně na dovolené sumu o něco větší či menší než 10 000 Kč (Vystoupil, Holešinská, Kunc, & Šauer, 2007).

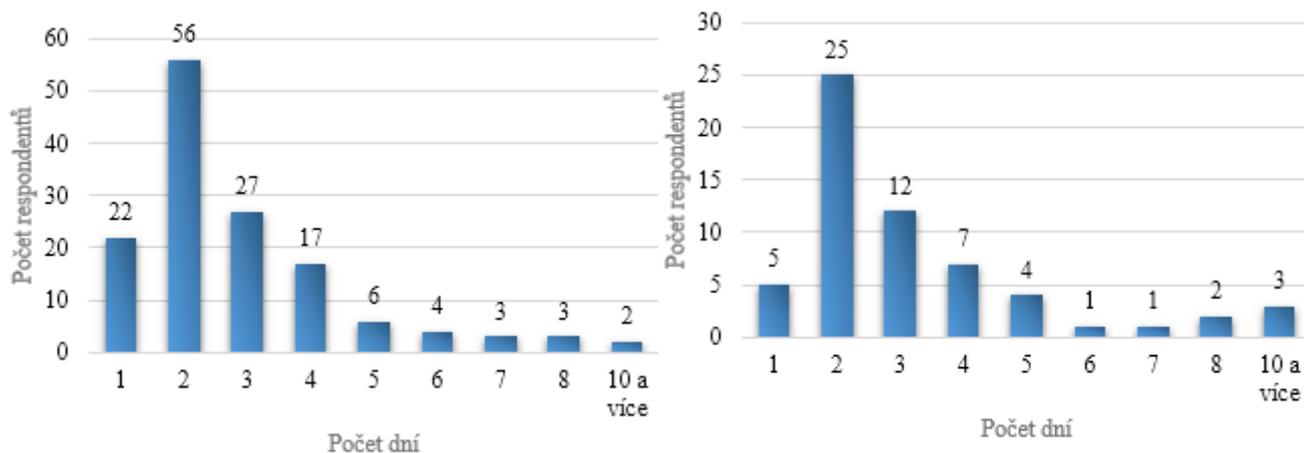
3.4.3 Behaviorální segmentace podle dnů dovolené

Poslední otázka ankety se týkala počtu dnů aktuální dovolené. Aritmetický průměr délky aktuální dovolené je roven 3,07 dní. Nejvíce turistů se zařadilo do skupiny 2 denní dovolené, naopak nejméně respondentů přijelo na sedm dní (obrázek 6).

Obrázek 6: Behaviorální segmentace – délka dovolené, zdroj: vlastní výzkum

Obrázek 7: Behaviorální segmentace CZE/cizinci – délka dovolené, zdroj: vlastní výzkum

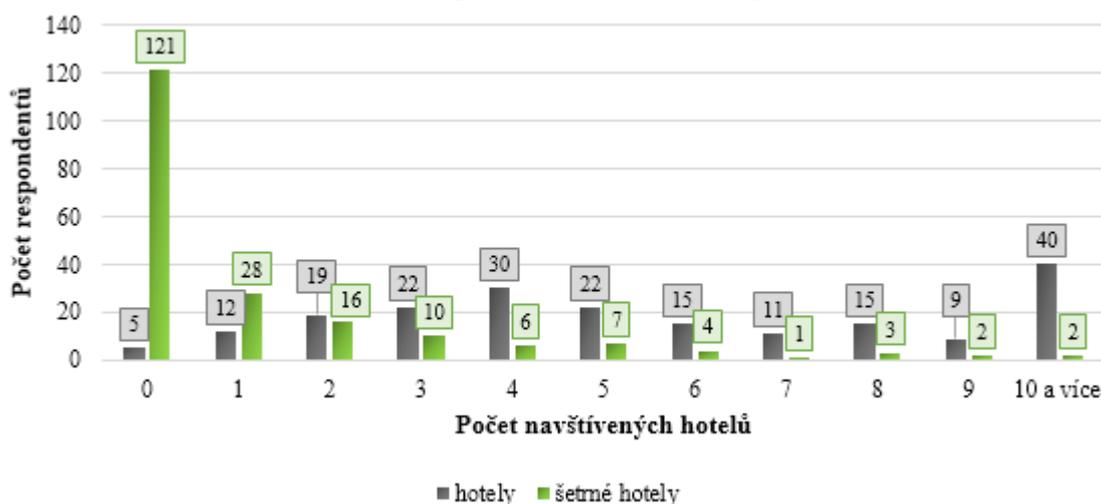
Jak u skupiny českých tak i zahraničních turistů převládala délka dovolené dva dny. Rozdíl je znatelný především u jednodenní dovolené. Cizinců dorazilo na takto krátkou dovolenou jen 5, zatímco turistů české národnosti celkem 22 (obrázek 7).

Domácí účastník cestovního ruchu dle statistických dat uskutečňuje spíše jednodenní výlety, či kratší cesty, kdy průměrná délka pobytu je rovna 1,9 dne (Vystoupil, Holešinská, Kunc, & Šauer, 2007). Čeští turisté, kteří se zúčastnili naší environmentálně šetrné ankety, odpovídali podobně a nejvíce jich cestovalo na dobu v rozmezí 1 - 3 dnů. Oproti tomu zahraniční návštěvník přijíždí většinou na delší dobu než jeden den.

3.4.4 Behaviorální segmentace podle navštívených hotelů

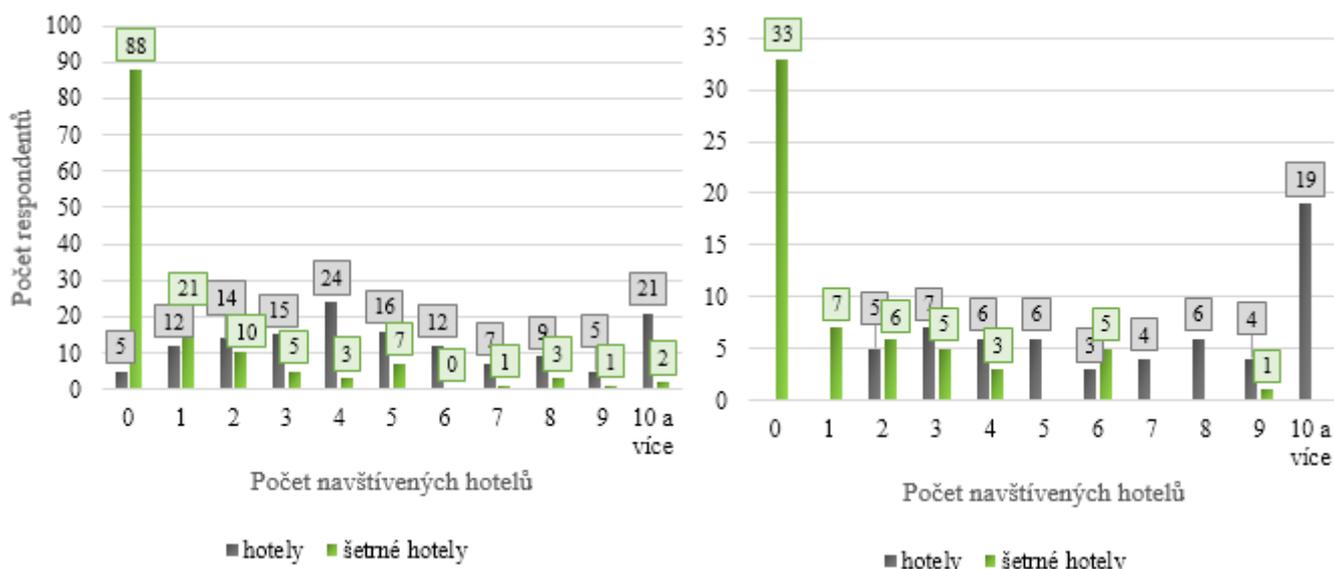
Turisté měli v dotazníku odhadnout počet navštívených hotelů v posledních dvou letech a zároveň napsat, kolik z nich bylo šetrně orientováno.

Obrázek 8: Behaviorální segmentace – hotely, zdroj: vlastní výzkum

Z celkového počtu 200 respondentů celých 121 nenavštívilo v posledních dvou letech žádný šetrně zaměřený hotel. Průměrný počet navštívených hotelů v předešlých 24 měsících je 6,9, zatímco u ekologických hotelů je to pouze 0,86 (obrázek 8).

Obrázek 9: Behaviorální segmentace CZE/cizinci – hotely, zdroj: vlastní výzkum

Žádný významný rozdíl nebyl prokázán mezi počty navštívených hotelů u Čechů či cizinců. Zahraniční návštěvník se v posledních 2 letech ubytoval ve více než 2 hotelech, oproti tomu domácí návštěvník nevyužil služeb hotelu v daném časovém rozmezí vůbec (5 respondentů), či jen jednou (12 respondentů). U obou sledovaných segmentačních skupin přibližně 15 % respondentů navštívilo 1 hotel, který byl očividně zaměřen environmentálně šetrným způsobem (obrázek 9).

4 VÝSLEDKY A DISKUZE

4.1 ANALÝZA POPTÁVKY

Analýza poptávky turistů po environmentálně šetrném ubytování a stravování byla vyhodnocena na základě dat získaných prostřednictvím tištěných dotazníků a následně zpracovaných v programu STATISTICA. Sesbíraná data byla podrobena různým statistickým modelům dle rozhodnutí vedoucího diplomové práce, tak aby bylo dosaženo vypovídajících výsledků.

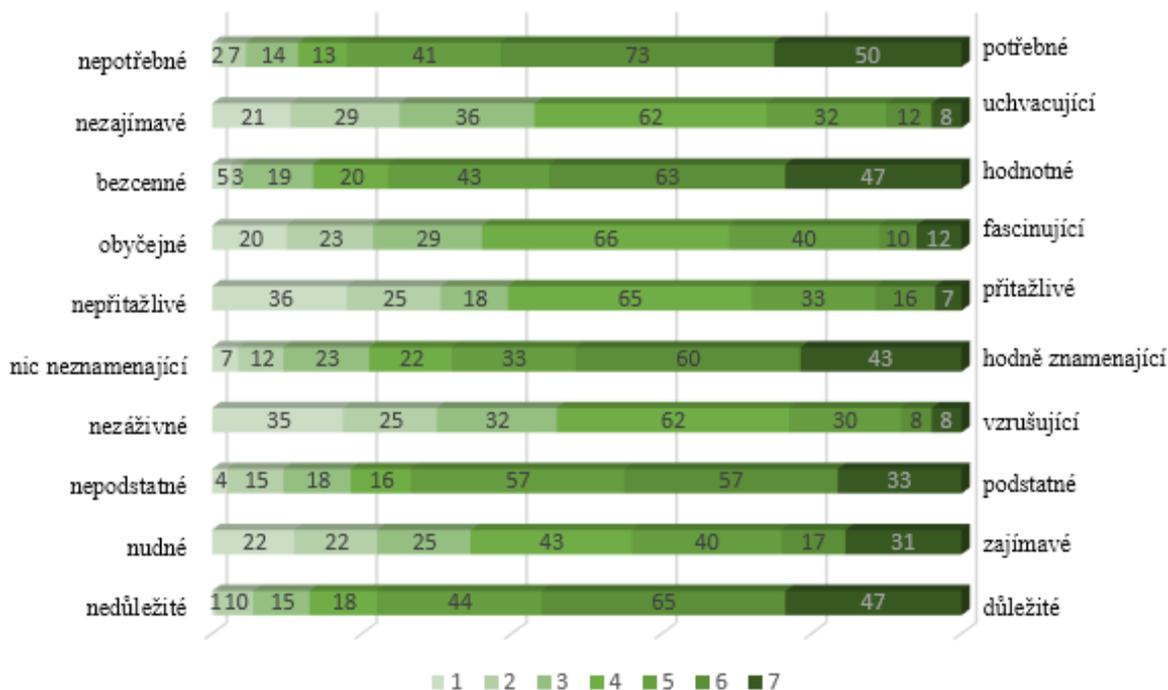
4.1.1 Míra zájmu o veřejnou podporu šetrného cestovního ruchu

Cílem první otázky v anketě bylo sledovat míru zájmu o veřejnou podporu environmentálního cestovního ruchu financovanou z veřejných zdrojů. Maximální výše zájmu by znamenala 70 bodů z jednoho dotazníku, celkem tedy z 200 dotazníků 14 000 bodů. Minimální počet bodů z jednoho dotazníku je 10 celkem tedy 2 000 bodů.

Zájem o veřejně financovanou podporu šetrného cestovního ruchu získal celkem 8986 bodů, aritmetický průměr je 4,5 bodů (ze škály 1 do 7, kdy 7 vyjadřuje nejvyšší zájem) což znamená, že se pohybuje nad průměrem. Velký zájem o veřejné financování šetrného cestovního ruchu tedy respondenti neprojevili.

Dotazovaní přitom označili podporu financování šetrného cestovního ruchu jako důležitou a spíše důležitou (131 respondentů), nemohli se rozhodnout, zda se jedná spíše o nudnou či zajímavou činnost (43 respondentů), určitě podporu nepovažují za nepodstatnou (19 respondentů), ale zároveň ji vnímají jako nezáživnou (60 respondentů), podpora se jeví také jako hodnotná (110 respondentů) a potřebná (123 respondentů), pro respondenty je také hodně znamenající (103 respondentů), ale nedokáží se rozhodnout zda je fascinující nebo obyčejná (66 respondentů) a působí na ně spíše nepřitažlivě (61 respondentů) a nezajímavě (50 respondentů) viz obrázek 10.

Obrázek 10: Míra zájmu respondentů o veřejnou podporu environmentálně šetrného cestovního ruchu, zdroj: vlastní výzkum

4.1.3 Identifikace faktorů percepce veřejné podpory šetrného ubytování

Úkolem respondentů bylo vyjádřit svou míru souhlasu či nesouhlasu s danými tvrzeními týkajícími se postoje ostatních lidí a jich samotných k environmentálně šetrnému cestovnímu ruchu. Nejvíce se dotazovaní ztotožnili s výrokem: „Je zcela na mém rozhodnutí, zda využiji nabídky šetrného ubytování a stravování“ (768 bodů), ale oproti tomu poměrně malého průměru dosáhlo tvrzení „Mám prostředky i čas využít environmentálně šetrného ubytování a stravování.“ ($\bar{x}$ = 2,99, ze škály od 1 do 5). Maximální možný získaný počet se rovnal 1000 a minimální 200 (tabulka 1).

Tabulka 1: Dosažené hodnoty a průměry (tvrzení), zdroj: vlastní výzkum

	Celkem bodů	$\bar{x}$
Smýšlení ostatních o šetrném cestovním ruchu	596	2,98
Ostatní a nabídka šetrného cestovního ruchu	551	2,755
Názor lidí o šetrném ubytování a stravování	645	3,225
Rozhodnutí o šetrném ubytování a stravování	768	3,84
Nabídka šetrného cestovního ruchu	688	3,44
Prostředky a čas pro šetrný cestovní ruch	598	2,99

Poznámka: $\bar{x}$ = průměr

Druhý okruh tvrzení, kde měli dotazovaní vyjádřit pozitivní či negativní přístup, se týkal každodenního života. Každý z výroků mohl maximálně získat 1000 bodů a minimálně 200. Nejvyšší hodnoty (825 bodů) a velmi vysokého průměru 4,1 ze škály 1 až 5 dosáhlo tvrzení „Šetřím energii vypnutím světel.“. Naopak nejmenší míra souhlasu byla projevna s tvrzením „Upřednostňuji oblečení vyrobené z organické bavlny.“ (517 bodů). Všechny výsledky jsou zobrazeny níže v tabulce 2.

Tabulka 2: Dosažené hodnoty a průměry (každodenní život), zdroj: vlastní výzkum

	Celkem bodů	Ø
Vyhledávám potraviny/nápoje na přírodní bázi	767	3,835
Připlatím si za potraviny/nápoje na přírodní bázi	694	3,47
Šetření vody	799	3,995
Šetření energií	825	4,125
Upřednostňuji oblečení z organické bavlny	517	2,585
Kosmetické produkty na přírodní bázi	609	3,045
Životní prostředí je pro mne při koupi důležité	533	2,665
Připlatím si za ekologicky šetrné produkty	548	2,74
Recyklovatelnost obalů je pro mne důležitá	749	3,745
Připlatím si za ekologický obal	560	2,8

Poznámka: Ø = průměr

Prediktory míry zájmu o podporu šetrného cestovního ruchu

Identifikace signifikantně důležitých prediktorů pro projevnu míru zájmu o podporu environmentálně šetrného cestovního ruchu z veřejných zdrojů probíhala pomocí statistické metody mnohonásobná lineární regrese – analýzy rozptylu.

Model zahrnuje pouze signifikantní proměnné, jejichž parametry beta jsou významné na hladině významnosti $p < 0,05$. Regresní model prostřednictvím analýzy rozptylu určil signifikantní prediktory, jež významně ovlivnily míru zájmu o podporu šetrného cestovního ruchu z veřejných zdrojů (tabulka 3.)

Tabulka 3: Analýza rozptylu (podpora šetrného CR) výsledek mnohonásobné lineární regrese, zdroj: vlastní výzkum

	Součet čtverců	S. V.	Ø čtverců	F	P
Regres.	87,401	16,000	5,463	8,957	0,017
Rezid.	111,599	183,000	0,610		
Celk.	199,000				

Poznámka: S. V. = stupně volnosti, Ø = průměr, F = hodnota testové statistiky, p = p-value

Model mnohonásobné lineární regrese poukázal na signifikantní vliv nezávislých proměnných - smýšlení ostatních o šetrném cestovním ruchu, jsem ochoten připlatit si za potraviny/nápoje na přírodní bázi, dávám přednost kosmetickým produktům na přírodní bázi a oblečení z organické bavlny, na závisle proměnnou míru zájmu podpory šetrného cestovního ruchu. Všechny čtyři nezávislé proměnné mají pozitivní vliv na námi sledovanou závislou proměnnou (tabulka 4). U ostatních zkoumaných prediktorů nebyl na dané hladině významnosti zjištěn signifikantní kladný či záporný vliv. Toto měření nezávisle proměnných objasňuje 39% variabilitu míry zájmu o veřejně financovanou podporu šetrného cestovního ruchu (upravené $R^2 = 0,390$, směrodatná chyba odhadu = 0,918).

Tabulka 4: Prediktory míry zájmu (podpora šetrného CR), zdroj: vlastní výzkum

	b	Sm. chyba	t (183)	P
Smýšlení ostatních o šetrném CR	0,148	0,101	1,467	0,144
Ostatní a nabídka šetrného CR	0,137	0,096	1,437	0,152
Názor lidí o šetrném CR	0,127	0,083	1,526	0,129
Rozhodnutí o šetrném CR	0,092	0,072	1,277	0,203
Nabídka šetrného CR	0,011	0,085	0,132	0,895
Prostředky pro šetrný CR	0,058	0,079	0,735	0,463
Potraviny na přírodní bázi	-0,063	0,080	-0,782	0,435
Potraviny bez barviv	0,147	0,090	1,637	0,103
Šetření vody	0,008	0,110	0,071	0,943
Šetření energií	0,009	0,112	0,084	0,933
Organická bavlna	-0,060	0,085	-0,706	0,481
Kosmetické produkty	0,169	0,081	2,074	0,039
Životní prostředí	0,158	0,096	1,643	0,102
Ekologicky šetrné produkty	0,001	0,109	0,009	0,993
Recyklovatelnost obalů	-0,048	0,073	-0,654	0,514
Ekologický obal	0,038	0,111	0,344	0,732

Poznámka: b = regresní koeficient beta, t = hodnota testové statistiky, P = p-value

4.1.4 Identifikace míry akceptovatelnosti strukturované nabídky šetrného ubytování a stravování

V dotazníku bylo vyjmenováno 19 ekologických opatření hotelu či restaurace, respondenti měli rozhodnout, s jakou mírou jsou ochotni je při stejné ceně akceptovat.

Maximální počet bodů pro jedno opatření bylo 1000 a minimální 200. Dotazovaní se nejvíce shodli na tom, že jsou ochotni vzdát se prvků, jako jsou například fontány, projekční plochy a televize v hale hotelu (837 bodů) a také jim nevádí nainstalované úsporné zdroje světla (LED) na chodbách a v pokojích (822 bodů). Obě tato opatření dosáhla vysokého průměru 4,1 ze škály od 1 do 5. Naopak svůj pobyt v hotelu či restauraci si respondenti nedokáží představit tam, kde bude docházet k omezování vytápění/klimatizace na pokojích v době přetížení elektrické sítě (492 bodů) a také tam, kde se sníh bude odstraňovat bez soli a povrch tak zůstane kluzký (526 bodů). Všechny získané body a průměry pro jednotlivá ekologická opatření jsou zobrazeny v tabulce 5.

Tabulka 5: Dosažené hodnoty a průměry (opatření), zdroj: vlastní výzkum

	Celkem bodů	Ø
Nedesignová recepce	779	3,895
Menší vstupní hala	775	3,875
Absence fontán, TV a projekční plochy v hale	837	4,185
Absence klimatizace ve veřejných prostorách hotelu	589	2,945
Absence vany (jen sprcha)	693	3,465
Úsporné hlavice sprch s omezeným průtokem vody	724	3,62
Úsporné splachovače WC	791	3,955
Automatické vypínače světel v pokojích a na chodbách	755	3,775
Zdroje světla LED v pokojích a na chodbách	822	4,11
Jednorázové ručníky	677	3,385
Omezená výměna ložního prádla a vybavení koupelny	548	2,74
Omezení vytápění na pokojích během přetížení	492	2,46
Informování o šetrnosti a možnostech úspor	568	2,84
Vzdálenější parkování, travnaté plochy před hotelem	693	3,465
Stromy kryjící výhled z okna hotelu	714	3,57
Odstraňování sněhu bez soli	526	2,63
Energeticky nenáročné pokrmy (syrové potraviny)	609	3,045
Technologicky nenáročné pokrmy na přípravu a servírování	605	3,025
Nabídka bez nápojů a jídel v jednorázovém obalu	606	3,03

Poznámka: Ø = průměr

Výzkum veřejného mínění sledující zájem občanů o informace o životním prostředí odhalil, že o informace týkající se environmentálního prostředí má zájem 59 % občanů. Na základě našich získaných dat během dotazování bylo zjištěno, že o informace ohledně úspor šetrného nakládání s odpady, byl projevený zájem u respondentů roven 59,8 %. Je tedy zřejmé, že lidé se začínají více zajímat o své okolí

a věnují stále více pozornosti údajům o životním prostředí obecně v České republice i v mezinárodním měřítku (Zájem občanů o informace o životním prostředí, 2008).

Prediktory míry přijatelnosti šetrného cestovního ruchu

Identifikace signifikantní závislosti míry přijatelnosti využití strukturované nabídky šetrného ubytování a stravování na jednotlivá segmentační kritéria byla provedena za pomoci modelu korelační analýzy, jejím výsledkem je korelační matice. Korelační koeficienty dosahujících kladných či záporných hodnot na hladině významnosti $p < 0,05$ (tabulka 6) popisují vzájemnou závislost mezi respondenty vyjádřenou ochotou přijmout ekologická opatření v hotelu a mírou zájmu o podporu šetrného cestovního ruchu, navštívenými hotely, šetrnými hotely, pohlavím, věkem a výši výdajů.

Tabulka 6: Korelační matice (opatření), zdroj: vlastní výzkum

	Korelační koeficienty					
	podpora	hotely	EKOhotely	pohlaví	věk	výdaje
Nedesignová recepce	0,144	0,122	0,135	0,029	0,077	0,039
Menší vstupní hala	0,239	-0,010	0,031	0,062	-0,107	0,055
Absence fontán, TV atd	0,157	-0,050	-0,036	0,117	-0,235	0,055
Absence klimatizace	0,109	-0,163	-0,043	0,002	0,029	-0,133
Absence vany	0,087	0,032	0,024	-0,087	0,055	-0,078
Úsporné hlavice sprch	0,337	0,085	0,113	0,107	-0,097	0,055
Úsporné splachovače	0,378	0,117	0,102	0,062	-0,167	0,170
Automatické vypínače světel	0,249	0,163	0,139	0,121	-0,151	0,018
Zdroje světla LED	0,282	0,195	0,128	0,029	-0,149	0,201
Jednorázové ručníky	0,262	0,174	0,189	-0,118	-0,077	0,187
Omezená výměna prádla	0,196	0,012	0,024	-0,076	-0,047	0,079
Omezení vytápění	0,044	-0,135	0,007	-0,015	-0,043	-0,064
Informování o šetrnosti	0,258	-0,032	0,139	0,164	-0,172	0,049
Vzdálenější parkování, zeleň	0,186	-0,069	-0,009	0,211	-0,212	0,061
Stromy kryjící výhled	0,138	0,026	0,054	0,079	-0,142	0,082
Odstraňování sněhu bez soli	0,213	-0,051	0,020	0,119	-0,263	0,075
Energeticky nenáročné pokrmy	0,203	0,137	0,057	0,146	-0,198	0,234
Technologicky nenáročné p.	0,222	0,101	0,088	0,163	-0,184	0,257
Nabídka bez balené vody apod.	0,308	0,137	0,145	0,203	-0,113	0,158

Poznámka: podpora = míra zájmu o podporu šetrného CR, hotely = počet navštívených hotelů, EKOhotely = počet navštívených šetrných hotelů, pohlaví = pohlaví respondentů, věk = věk respondentů, výdaje = průměrné výdaje na osobu na dovolenou

V korelační matici jsou tučně vyznačené signifikantně důležité proměnné, u kterých se prokázala vzájemná závislost. Dle kladného korelačního koeficientu lze tvrdit, že dotazovaní, kteří projeví větší zájem o podporu šetrného cestovního ruchu z veřejných zdrojů, jsou také ochotni v hotelu či restauraci více akceptovat úsporné hlavice sprch s omezeným průtokem, úsporné splachovače WC, v pokojích a na chodbách instalované úsporné zdroje světla a uvítají nabídku bez nápojů a potravin v jednorázových obalech (například bez balené vody).

U sledované proměnné „navštívené hotely“ se objevil signifikantní záporný korelační koeficient, respondenti s menším počtem navštívených hotelů jsou ochotni ve větší míře akceptovat absenci klimatizace ve veřejných prostorech. S růstem navštívených hotelů roste i ochota ekologických opatření týkajících se automatického vypínání světel, úsporných zdrojů světla a využívání jednorázových ručníků.

LED (z anglického light-emitting diode) osvětlení se začíná čím dál častěji používat jako efektivní zdroj světla. Jeho velkou výhodou je velmi nízká spotřeba energie, naopak nevýhodou jsou pak vysoké pořizovací náklady. Roční úspora spotřebované elektrické energie se může díky výměně klasické žárovky za žárovku LED pohybovat při běžném svícení kolem 400 Kč (LED žárovky: nízká spotřeba, 2011). Zkoumání vlivu LED světla na lidské zdraví je teprve na počátku. Během dne modré nastavené LED osvětlení dokáže stimulovat hormony pro bdělost a aktivitu, večer je pak vhodnější použít teplejší barevné tóny, které napomáhají vylučovat hormony pro lepší spánek (Knisley, 2012). LED zdroje světla ať už z ekologických či jiných benefitů (zdraví, design) jsou budoucností, co se svícení týče. I z dat získaných během dotazování se potvrdilo, že návštěvníci nemají s podobným zdrojem světla problém, že jsou ochotni ho akceptovat v hotelu či restauraci, ti kteří se zajímají o šetrnost k životnímu prostředí dokonce ve větší míře.

Vyšší počet přenocování v ekologických hotelech zapůsobilo kladně na opatření týkající se využívání pouze jednorázových ručníků a nabídky bez potravin a jídla v jednorázových obalech.

U žen se projevil zájem o informování o možnostech úspor a šetrného nakládání s odpady, o travnaté a záhonové plochy před hotelem za cenu vzdálenějšího parkování a dále o všechna tři opatření týkající se stravování – energeticky nenáročné pokrmy, technologicky nenáročné pokrmy, nabídka bez potravin v jednorázových obalech.

S klesajícím věkem respondentů se zvyšuje ochota ubytovat se v hotelu bez fontán apod. v hale. Mladším respondentům také nevádí odstraňování sněhu bez soli, travnaté plochy před hotelem za cenu vzdálenějšího parkování a nabídka stravování skládající se pouze z energeticky nenáročných pokrmů (syrové potraviny).

Rostoucí výše průměrných výdajů na osobu na dovolenou působí kladně na projevenou míru zájmu o ekologické tvrzení týkající se úsporného splachování, úsporných zdrojů světla a také energeticky a technologicky nenáročných potravin.

4.1.5 Identifikace míry ochoty připlatit za strukturovanou nabídku šetrného ubytování a stravování

Poslední blok otázek týkající se environmentálně šetrného ubytování a stravování se týkal různých ekologických opatření a cílem bylo zjistit od respondentů jejich ochotu si za daný hotel připlatit, pokud nabízí ony šetrné postupy. Výroky mohly celkem získat 1000 bodů a minimálně 200. Respondenti by byli nejvíce ochotni připlatit si za oblast gastronomie – nabídka stravování vyrobeného z lokálních zdrojů od místních farmářů (726 bodů) a nabídka stravování v BIO kvalitě (660 bodů). Návštěvníci jsou méně ochotni připlatit si 25 % za hotel, který recykluje odpadní vody a následně je využívá například v bazénech (476 bodů) a který využívá „zelenou“ energii a platí za ní více svým dodavatelům (481 bodů). Dosažené body a průměry pro všech 11 tvrzení jsou zobrazeny v tabulce 7.

Tabulka 7: Dosažené hodnoty a průměry (připlacení), zdroj: vlastní výzkum

	Celkem bodů	Ø
Recyklace odpadních vod	476	2,38
Zachycování dešťové vody	526	2,63
Striktní třídění odpadu	573	2,865
Využívání "zelené" energie	481	2,405
Solární panely na střeše	526	2,63
Solární panely na zemi	502	2,51
Tepelná čerpadla	501	2,505
Bioplyn z biomasy	505	2,525
Větrná elektrárna	509	2,545
BIO stravování	660	3,3
Stravování z lokálních zdrojů	726	3,63

Poznámka: Ø = průměr

Prediktory míry ochoty připlatit si za šetrný cestovní ruch

Korelační analýza pro identifikaci signifikantní vzájemné souvislosti mezi ochotou respondentů připlatit si 25 % za hotel či restauraci, která nabízí ekologicky šetrná opatření a segmentačními kritérii dle dat získaných během dotazování byla provedena v programu STATISTICA. Korelační matice, která je výsledkem daného statistického modelu, popisuje vzájemné závislosti na hranici významnosti $p < 0,05$. Signifikantně významné korelační koeficienty jsou vyznačené tučně (tabulka 8). Sledovaná segmentační kritéria jsou shodná jako v předešlé korelační analýze (míra zájmu o podporu šetrného cestovního ruchu, počet navštívených hotelů, ekologicky zaměřených hotelů, pohlaví a věk respondentů, průměrné výdaje na osobu během dovolené).

Tabulka 8: Korelační matice (příplacení), zdroj: vlastní výzkum

	Korelační koeficienty					
	podpora	hotely	EKOhotely	pohlaví	věk	výdaje
Recyklace odpadních vod	0,393	0,080	0,167	0,049	-0,111	0,237
Zachycování dešťové vody	0,460	0,241	0,293	0,075	-0,115	0,328
Striktní třídění odpadu	0,444	0,262	0,236	0,040	-0,143	0,292
Využívání "zelené" energie	0,420	0,055	0,144	0,179	-0,093	0,177
Solární panely na střeše	0,437	0,069	0,178	0,177	-0,163	0,269
Solární panely na zemi	0,439	0,092	0,207	0,168	-0,136	0,250
Tepelná čerpadla	0,419	0,107	0,231	0,186	-0,145	0,217
Bioplyn z biomasy	0,402	0,124	0,215	0,180	-0,183	0,212
Větrná elektrárna	0,437	0,121	0,219	0,207	-0,132	0,268
BIO stravování	0,428	0,211	0,201	0,269	-0,344	0,337
Stravování z lokálních zdrojů	0,485	0,319	0,237	0,220	-0,367	0,286

Poznámka: podpora = míra zájmu o podporu šetrného CR, hotely = počet navštívených hotelů, EKOhotely = počet navštívených šetrných hotelů, pohlaví = pohlaví respondentů, věk = věk respondentů, výdaje = průměrné výdaje na osobu na dovolenou

Kladný signifikantní korelační koeficient vypovídá o tom, že respondenti, kteří projeví vyšší zájem o podporu veřejného financování šetrného cestovního ruchu, projeví také zájem o dražší ubytování či stravování, pokud nabízí pokrmy vyrobené z lokálních zdrojů, zachycuje dešťovou vodu a používá ji například na zalévání a pokud striktně třídí odpad, včetně bioodpadu z restaurace.

Větší míru ochoty připlatit si za hotel nebo restauraci, která zachycuje dešťovou vodu, striktně třídí odpad a nabízí stravování vyrobené od místních farmářů, projeví návštěvníci většího počtu hotelů.

Vyšší počet navštívených šetrných hotelů se ve všech 11 ekologických opatřeních promítl kladně. Signifikantně významně by pak dotazovaní volili dražší hotel nebo restauraci, jenž využívá zachycenou dešťovou vodu, striktně třídí odpad a nabízí pokrmy vyrobené z lokálních zdrojů.

U čtvrtého segmentačního kritéria – pohlaví, se prokázala kladná signifikantní závislost pro ženy. Ty jsou ochotny ve větší míře připlatit za šetrnou nabídku cestovního ruchu a to přesně za stravování v BIO kvalitě a pokrmy vyrobené z lokálních zdrojů či za subjekt cestovního ruchu, který kryje spotřebu energií z vlastní větrné elektrárny.

Stravovací návyky ženského pohlaví jsou obecně lepší než u mužského pohlaví. Ženy se snaží jíst zdravěji, dodržovat různé formy jídelníčků, zásady správného stravování či pitný režim. Také se více zajímají o složení potravin, než muži. (Lovnelović & Grujić, 2015). Během výzkumu v Německu bylo také prokázáno, že ženy se stravují zdravěji než muži, ale zajímavé je, že díky tomu i méně zatěžují životní prostředí. Ženské pohlaví dává přednost zelenině, ovoci, obilovinám apod. a nevyhledává tolik potraviny živočišného původu, jejichž výroba zatěžuje životní prostředí a způsobuje skleníkový efekt (Vědci: Ženské stravovací návyky jsou ekologičtější, 2012). Prostřednictvím korelační analýzy se prokázalo, že i ženy, které se zúčastnily ankety, projevují větší míru zájmu o stravování a jsou ochotné si připlatit za lepší a zdravější variantu pokrmů.

Vyšší zájem o dražší, ale ekologičtější ubytování a stravování mají také dotazovaní mladšího věku a signifikantně především pro objekty nabízející stravování v BIO kvalitě a pokrmy vyrobené z lokálních zdrojů například od místních farmářů.

Poslední sledované segmentační kritérium týkající se průměrných výdajů na osobu během dovolené se prostřednictvím analýzy projevilo kladně. Takže vyšší výdaje na dovolenou jsou spojené s vyšší mírou zájmu o hotely či restaurace zachycující dešťovou vodu a opět opatření týkající se stravování – pokrmy v BIO kvalitě a od místních farmářů.

4.1.6 Testování vlivu národnosti na míru zájmu o strukturovanou nabídku šetrného cestovního ruchu

Sérií dvouvýběrových t-testů byla provedena analýza tvrzení týkající se názorů ostatních lidí a respondentů samotných na nabídku environmentálně šetrného cestovního ruchu, na tvrzení, která se týkala každodenního života, na ekologická opatření, která jsou dotazovaní ochotni akceptovat při nezměněné ceně a na opatření, která by byla spojena s o 25 % vyšší cenou. Model porovnával jejich homogenost (rozptyl nezávislý na parametru) na hladině významnosti $p < 0,05$.

Tabulka 9: Dvouvýběrový t-test (tvrzení) vliv národnosti, zdroj: vlastní výzkum

	CZE		Cizinci		t	P
	Ø	S. D.	Ø	S. D.		
Smýšlení ostatních o šetrném CR	2,979	1,028	2,983	1,049	-0,030	0,976
Ostatní a nabídka šetrného CR	2,750	0,997	2,767	0,998	-0,108	0,914
Názor lidí o šetrném CR	3,236	0,836	3,200	0,879	0,273	0,786
Rozhodnutí o šetrném CR	3,814	0,810	3,900	0,838	-0,679	0,498
Nabídka šetrného CR	3,329	1,049	3,700	0,869	-2,410	0,017
Prostředky pro šetrný CR	2,829	1,118	3,367	0,901	-3,295	0,001

Poznámka: Ø = průměr, S. D. = směrodatná odchylka, t = hodnota testové statistiky, P = hladina statistické významnosti

Dvouvýběrový t-test poukázal na rozdíl u dvou posledních tvrzení zaměřených na nabídku environmentálně šetrného ubytování a stravování. Cizinci projevíli signifikantně větší míru souhlasu s výroky – „Jsem přesvědčen, že kdybych chtěl, tak mohu využít nabídku environmentálně šetrného ubytování a stravování.“ (Ø cizinci = 3,70 > Ø CZE = 3,33) a „Mám prostředky, čas i příležitost využít nabídky environmentálně šetrného cestovního ruchu.“ (Ø cizinci = 3,37 > Ø CZE = 2,83). U ostatních tvrzení nebyla prokázána nehomogenost, respondenti projevíli podobný souhlas či nesouhlas bez ohledu na jejich národnost (tabulka 9).

Příjmy Čechů jsou dlouhodobě spíše pod průměrem EU. Český hrubý disponibilní příjem dosahuje 73 % unijního průměru, zatímco zahraniční návštěvníci z Německa jsou na tom o dost lépe (127 % unijního průměru). Stejně tak i turisté z Rakouska (122,7 % unijního průměru) a Velké Británie (107,3 % unijního průměru) (Real adjusted gross disposable income, 2015). Taktéž i výsledné hodnoty testovaných

průměrů prokázaly, že návštěvníci ze zahraničí očividně disponují prostředky i časem na využití nabídky šetrného ubytování a stravování.

Tabulka 10: Dvouvýběrový t-test (každodenní život) vliv národnosti, zdroj: vlastní výzkum

	CZE		Cizinci		t	P
	Ø	S. D.	Ø	S. D.		
Potraviny na přírodní bázi	3,750	1,107	4,033	0,920	-1,741	0,083
Potraviny bez barviv	3,421	1,151	3,583	1,124	-0,918	0,360
Šetření vody	4,043	0,928	3,883	1,027	1,079	0,282
Šetření energií	4,150	0,897	4,067	0,989	0,584	0,560
Organická bavlna	2,571	1,081	2,617	1,166	-0,265	0,791
Kosmetické produkty	2,957	1,234	3,250	1,188	-1,555	0,122
Životní prostředí	2,664	1,015	2,667	1,052	-0,015	0,988
Ekologicky šetrné produkty	2,500	1,033	2,843	1,152	1,987	0,048
Recyklovatelnost obalů	3,750	0,968	3,733	0,972	0,111	0,911
Ekologický výrobek	2,821	1,121	2,750	1,129	0,412	0,681

Poznámka: Ø = průměr, S. D. = směrodatná odchylka, t = hodnota testové statistiky, P = hladina statistické významnosti

Metodou matematické statistiky dvouvýběrovým t-testem byly porovnány průměry obou sledovaných skupin, tedy českých a zahraničních návštěvníků, u jedenácti tvrzení týkajících se každodenního života. Výsledkem testu byly dva signifikantní rozdíly u vyjádření míry ztotožnění se s daným výrokem. Cizinci dávají větší přednost potravinám a nápojům na přírodní bázi, bez umělých barviv a konzervačních látek ($\bar{X}$ cizinci = 4,03 > $\bar{X}$ CZE = 3,75) a jsou s větší mírou ochotni si připlatit za ekologicky šetrné výrobky ($\bar{X}$ cizinci = 2,84 > $\bar{X}$ CZE = 2,50). Naměřené rozdíly průměrů u ostatních výroků nebyly shledány jako signifikantně významné (tabulka 10).

Klasický český spotřebitel se při nákupu potravin orientuje primárně na cenu zboží nikoli na kvalitu, složení či ekologii. Zatímco například Němci, či Rakušané považují za důležité kritérium při nákupu právě kvalitu (Ritchter & Bokelmann, 2016). Stejně zjištění se prokázalo i na datech z dotazníků, zahraniční návštěvníci více dbají na složení potravin a upřednostňují ty bez umělých barviv a konzervačních látek a nemají problém si připlatit za ekologicky šetrné produkty.

Tabulka 11: Dvouvýběrový t-test (opatření) vliv národnosti, zdroj: vlastní výzkum

	CZE		Cizinci		t	P
	Ø	S. D.	Ø	S. D.		
Nedesignová recepce	3,914	1,028	3,850	1,102	0,396	0,692
Menší vstupní hala	3,886	0,997	3,850	1,039	0,229	0,819
Absence fontán, TV atd.	4,307	0,786	3,900	1,085	2,980	0,003
Absence klimatizace	3,071	1,090	2,650	1,087	2,507	0,013
Absence vany	3,486	1,322	3,417	1,406	0,332	0,740
Úsporné hlavice sprch	3,657	1,111	3,533	1,142	0,716	0,475
Úsporné splachovače	3,893	1,030	4,100	0,796	-1,390	0,166
Automatické vypínače světel	3,814	1,057	3,683	1,127	0,787	0,432
Zdroje světla LED	4,050	0,908	4,250	0,600	-1,565	0,119
Jednorázové ručníky	3,164	1,129	3,900	0,915	-4,457	0,001
Omezená výměna prádla	2,671	1,014	2,900	1,175	-1,392	0,166
Omezení vytápění	2,479	1,000	2,417	1,030	0,398	0,691
Informování o šetrnosti	2,779	1,025	2,983	1,112	-1,261	0,209
Vzdálenější parkování, zeleň	3,386	1,116	3,650	1,313	-1,454	0,148
Stromy kryjící výhled	3,521	1,056	3,683	1,186	-0,957	0,340
Odstraňování sněhu bez soli	2,514	1,021	2,900	1,160	-2,348	0,020
Energeticky nenáročné pokrmy	3,036	0,925	3,067	1,071	-0,207	0,836
Technologicky nenáročné p.	2,979	0,885	3,133	0,982	-1,096	0,274
Nabídka bez balené vody	2,979	1,069	3,150	1,117	-1,025	0,307

Poznámka: Ø = průměr, S. D. = směrodatná odchylka, t = hodnota testové statistiky, P = hladina statistické významnosti

Vliv národnosti byl analyzován také v rámci problematiky ekologických opatření hotelu nebo restaurace, zda by respondenti byli ochotni taková opatření akceptovat při nezměněné ceně za nabízené služby. Analýza probíhala opět statistickou metodou dvouvýběrovým t-testem. Z celkem 19 environmentálně šetrných opatření se hned u 4 prokázal signifikantní rozdíl průměrů u sledovaných segmentačních skupin (cizinci/CZE). Čeští dotazovaní projevili větší míru akceptovatelnosti pro absenci klimatizace ve veřejných prostorách hotelu ($\bar{X}$ CZE = 3,07 > $\bar{X}$ cizinci = 2,65) a pro halu hotelu bez fontán, projekční plochy a televize ($\bar{X}$ CZE = 4,30 > $\bar{X}$ cizinci = 3,90). Naopak cizinci se projevili jako ochotnější v oblasti odstraňování sněhu bez soli, kdy povrch u vstupu zůstane kluzký ($\bar{X}$ cizinci = 4,03 > $\bar{X}$ CZE = 3,75) a jsou také ochotni s větší mírou akceptovat používání pouze jednorázových ručníků ($\bar{X}$ cizinci = 4,03 > $\bar{X}$ CZE = 3,75). Ostatní naměřené průměry nebyly analýzou označené jako signifikantní (tabulka 11).

Tabulka 12: Dvouvýběrový t-test (příplacení) vliv národnosti, zdroj: vlastní výzkum

	CZE		Cizinci		t	P
	Ø	S. D.	Ø	S. D.		
Recyklace odpadních vod	2,286	1,034	2,600	1,182	-1,886	0,061
Zachycování dešťové vody	2,471	1,153	3,000	1,235	-2,907	0,004
Striktní třídění odpadu	2,707	1,261	3,233	1,345	-2,651	0,009
Využívání "zelené" energie	2,264	1,090	2,733	1,163	-2,733	0,007
Solární panely na střeše	2,536	1,196	2,850	1,287	-1,665	0,098
Solární panely na zemi	2,414	1,112	2,733	1,205	-1,812	0,071
Tepelná čerpadla	2,357	1,113	2,850	1,117	-2,867	0,005
Bioplyn z biomasy	2,400	1,091	2,817	1,112	-2,460	0,015
Větrná elektrárna	2,386	1,110	2,917	1,139	-3,076	0,002
BIO stravování	3,293	1,190	3,317	1,112	-0,132	0,895
Stravování z lokálních zdrojů	3,629	1,127	3,633	0,991	-0,028	0,977

Poznámka: Ø = průměr, S. D. = směrodatná odchylka, t = hodnota testové statistiky, P = hladina statistické významnosti

Poslední z prováděných dvouvýběrových t-testů sledoval vliv národnosti respondentů na míru ochoty připlatit si 25 % za hotel či restauraci, pokud se daný subjekt snaží být environmentálně uvědomělý. Již na první pohled je zřejmé, že návštěvníci z cizích zemí jsou ochotni připlatit si za environmentálně šetrné ubytování či stravování, protože u všech sledovaných opatření je naměřený průměr u této skupiny vyšší než u českých návštěvníků. Nejvýznamnější rozdíly se pak projeví pro subjekty cestovního ruchu, které zachycují dešťovou vodu a využívají ji například k zalévání ($\bar{X}$ cizinci = 3,00 > $\bar{X}$ CZE = 2,47), které striktně třídí odpad ($\bar{X}$ cizinci = 3,23 > $\bar{X}$ CZE = 2,70), které využívají „zelené“ energie ($\bar{X}$ cizinci = 2,73 > $\bar{X}$ CZE = 2,27), které kryjí spotřebu z vlastních tepelných čerpadel ($\bar{X}$ cizinci = 2,85 > $\bar{X}$ CZE = 2,36) a které využívají vlastní větrnou elektrárnu ($\bar{X}$ cizinci = 2,92 > $\bar{X}$ CZE = 2,39). Zbylé naměřené rozdíly u průměrů už nebyly analýzou označeny jako signifikantní (tabulka 12).

Naši zahraniční sousedé Rakušané a Němci považují péči o životní prostředí a s tím spojené recyklování odpadu za naprostou samozřejmost již dlouhá léta. Rakousko si díky tomu zasloužilo větší příliv turistů, kteří se do země rádi a znovu vrací. Majitelé hotelů či jiných ubytovacích zařízení striktně dodržují předpisy a třídí odpad velmi důkladně (Rakušané recyklují i kuchyňský olej. Třídění odpadu je tam

samozřejmost, 2013). Česká republika ve třídění odpadu zaostává za svými západními sousedy, dle statistik se u nás vytrídí jen 20 % komunálního odpadu, zatím co v Rakousku je to minimálně 50 % (Popescu & Iosim, 2015). Statistické metody aplikované na získaná data z dotazníků také potvrdily, že zahraničním turistům více záleží na tom, zda ubytovací zařízení třídí odpad a jsou ochotni si za takové ubytování připlatit.

4.2 ANALÝZA NABÍDKY

Cílem následující kapitoly je sestavit přehled subjektů cestovního ruchu, které nabízejí environmentálně šetrné ubytování ve vybrané oblasti či využívají environmentálně šetrné přístupy.

4.2.1 Hotely

Bohužel v bývalém okresu České Budějovice nenalezneme žádný hotel či jiné zařízení nabízející šetrné ubytovací služby, které by byly oficiálně certifikovány ekologickou značkou, ačkoliv objektů nabízející ubytování je to dostatek.

Seznam hotelů na Českobudějovicku:

- Clarion Congress Hotel České Budějovice,
- Hotel BUDWEIS,
- Residence U Černé věže,
- Hotel Dvořák,
- Hotel MALÝ PIVOVAR,
- GRAND HOTEL ZVON,
- Hotel SAVOY,
- Suites and Apartments U Tří hrušek,
- Hotel U Budvaru,
- Hotel Atlas,
- A3 hotel,
- Hotel U TŘÍ LVŮ,

- Hotel Zátkův dům,
- Hotel ADLER,
- Hotel KLIKA,
- Hotel Laguna,
- SPA Hotel Vita,
- Hotel FILIP,
- SPORT HOTEL České Budějovice,
- Rekreační a kongresové centrum Nové Dvory,
- Hotel U Solné brány,
- Hotel SingerPub (Hotely a ubytování České Budějovice, 2016),
- PARKHOTEL Hluboká nad Vltavou,
- Wellness Hotel Diamant,
- Hotel Knížecí Dvůr,
- Hotel Podhrad,
- Relax Hotel Pelikán,
- Hotel Záviš z Falkenštejna,
- Wellness hotel Boží oko,
- Hotel ŠTEKL,
- Hotel Milan Vopička,
- Sporthotel BARBORKA (Hotely a ubytování Hluboká nad Vltavou, 2016),
- Hotel Mrkáček,
- Hotel REZIDENCE (Hotely a ubytování České Budějovice a okolí, 2016).

4.2.2 Penziony

Penziony patří po hotelech mezi nejvyhledávanější způsoby ubytování, jejich výhodou je nižší cena, příjemnější rodinné zázemí včetně domácích pokrmů (Understanding The Different Types Of Accommodation In Tourism, 2016).

Seznam penzionů na Českobudějovicku:

- Penzion 4 Dvory,

- Penzion Smetanka České Budějovice,
- Penzion Solnička,
- Penzion Pohůrka,
- Penzion Tilia,
- Penzion Turín,
- Penzion U Vlka,
- Penzion U Tří sedláků,
- Penzion Garni,
- Penzion Minor,
- Penzion MILTOM,
- Penzion Relax Martina,
- Penzion Hawwwran,
- Penzion Na Kopečku
- Penzion U Lesa
- Penzion U Rudolfa,
- Penzion Jaroslav Římsa (Hotely a ubytování České Budějovice, 2016),
- Penzion L-Club,
- Penzion Vltavan Purkarec,
- Penzion MARISLAV (Hotely a ubytování Hluboká nad Vltavou, 2016),
- Penzion Štílec,
- Penzion Fischer (Hotely a ubytování České Budějovice a okolí, 2016).

4.2.3 Ubytování na farmě či statku

Venkovská/zelená/šetrná turistika je dána i specifickým typem ubytovacích zařízení. Vyhledávané je ubytování v soukromí (mimo urbanizaci, malá kapacita, kladný vztah k přírodě, rodinný přístup) (Stříbrná, 2005). Na území Českobudějovicka je možné se ubytovat na těchto farmách či statcích:

- Statek u Návarů,
- Farma Angus Rančice,
- Statek Nový Dvůr,

- Statek Dehtáře,
- Statek Výštice,
- Zemědělský statek Opalice,
- Statek Happy Home,
- Statek U Janečků,
- Statek Nesměň (Ubytování na farmě, 2014).

4.2.4 Environmentální opatření

Velká řada ubytovacích zařízení v praxi aplikuje ekologická opatření, domnívají se ale, že je zbytečné platit registrační a další poplatky za ekoznačky a fungují šetrně i bez certifikace (Chromá, 2013). Aby zařízení bylo prohlášeno za ekologické, musí totiž mnohdy splnit velmi přísné podmínky, které jsou shodné v celé EU. Hotely se tedy i z těchto důvodů neprezentují jako ekologické, přitom ale uplatňují v provozu některé environmentální zásady.

Poskytovatelé ubytovacích služeb, kteří využívají různá šetrná opatření v šetřené oblasti, jsou například Clarion Congress Hotel České Budějovice. Celá síť hotelů slibuje udržitelnost a odpovědnost cestou snižování uhlíkové stopy, omezování spotřeby energií, optimální užívání detergentů a minimalizaci odpadů spojenou s recyklací a opakovaným využíváním materiálů (Celkový přístup, 2012). Velké množství hotelů o své udržitelnosti či ohleduplnosti vůči životnímu prostředí zákazníky neinformuje, pokud ano, většinou to bývají hotely národních či nadnárodních společností, které často zavádí společenské systémy o ochraně životního prostředí dle mezinárodních norem ISO.

V Etickém kodexu Asociace hotelů a restaurací České republiky najdeme zmínku i o ekologii a to následující: obchodní operace probíhají v souladu s udržitelným rozvojem cestovního ruchu a zachovávají tak přírodní a kulturní dědictví (Metodika klasifikace, 2014). Asociace hotelů a restaurací České republiky klasifikovala v šetřené oblasti následující ubytovací zařízení:

- Hotel Budweis (České Budějovice),
- SPA Hotel Vita (České Budějovice),
- Zátkův dům (České Budějovice),

- SPORT HOTEL (České Budejovice),
- Penzion Solnička (České Budějovice),
- Hotel Podhrad (Hluboká nad Vltavou),
- Hotel Knížecí Dvůr (Hluboká nad Vltavou) (Katalog klasifikovaných ubytovacích zařízení, 2016).

Zákazník vyhledávající environmentálně šetrné ubytování by se mohl řídit dle klasifikace Asociace hotelů a restaurací České republiky, protože ubytovací zařízení, které obdrží příslušnou certifikaci od asociace, by zároveň mělo dodržovat i etický kodex asociace. Od certifikovaného hotelu tedy může návštěvník očekávat nejen určitou kvalitu, vybavení a poskytované služby ale i snahu o šetrné chování vůči životnímu prostředí.

5 NÁVRHY A OPATŘENÍ – EKOLOGICKY ŠETRNÝ CESTOVNÍ RUCH VE VYBRANÉ OBLASTI

Na základě provedené analýzy jak poptávky, tak nabídky environmentálně šetrného ubytování ve vybrané oblasti (bývalý okres České Budějovice) lze na základě zjištěných nedostatků identifikovat potenciál rozvoje ekologického cestovního ruchu a navrhnout možnou podnikatelskou činnost v uvedené oblasti.

5.1 Rozvoj ekologicky šetrného cestovního ruchu

Bývalý okres České Budějovice má velmi výhodnou polohu, leží v jihočeském regionu, který je kulturně, historicky i přírodně bohatý. Turistických atraktivit na daném území je mnoho, jedna z nejvíce navštěvovaných je historické jádro města České Budějovice. I zde jsou ale nasnadě mnohá vylepšení. Rekonstrukce venkovního plaveckého bazénu a sportovní haly by zajisté přilákala více turistů hledající aktivní odpočinek na dovolené do krajského města. Je potřeba se zaměřit na masové turisty navštěvující památku UNESCO Holašovice a zámek v Hluboké nad Vltavou a nabídnout jim neuvěřitelné přírodní bohatství v okolí města. Českobudějovicko má velký potenciálem pro rozvoj šetrných formy cestovního ruchu (přírodní atraktivita, rybníky, lesy, lidové zvyky, tradice, řemesla, architektura).

5.1.1 Informační portál ekologického ubytování

V současné době neexistuje na internetu jednotný informační portál týkající se ekologicky šetrného ubytování. Je více než časté, že si návštěvník plánuje svou dovolenou sám z domova na základě informací získaných na internetu. Rezervační systém na hotely ve vybraném území samozřejmě funguje, i rezervační systémy jednotlivých větších hotelů. Bylo by ale vhodné například ve spolupráci s Jihočeskou centrálou cestovního ruchu vytvořit přehled ubytovacích zařízení, jež využívají při svém provozu ekologická opatření. Zelený turista by si pak z nabídky sám vybral ekologický hotel ve větším městě, či farmu uprostřed přírody přesně podle jeho potřeb. Mohlo by se využít hledání dle filtru, kde by bylo možné označit určitá ekologická opatření (třídění

odpadu, solární panely, příprava pokrmů od místních farmářů, atd.), velikost ubytovacího zařízení, možnosti dalších šetrných aktivit (pěší turistika, agroturistika, cykloturistika, hipoturistika, rybaření apod.) a samozřejmě vyšší ceny za poskytované služby. Vše by mohlo být doplněno o kalendář významných akcí v okrese týkajících se lidových zvyků a tradic, trhů, řemesel, apod.

5.1.2 Ekologicky šetrné vzdělávací centrum

Hotelů či penzionů je ve vybrané oblasti poměrně dostatek. Ačkoliv se prokázal zájem o šetrné ubytování a především stravování, nemusí to být pro případné investory dostačující motivace k vybudování nového ekologicky šetrného ubytovacího zařízení. Pro manažery hotelů či vlastníky penzionů může být neuspokojená poptávka účastníků cestovního ruchu po environmentálně šetrném způsobu trávení dovolené poměrně důležitá, mohou si tak zajistit novou stálou klientelu a zelené vedení hotelu může být také významnou konkurenční výhodou. Případní zájemci o vzdělávání v této problematice by se mohli zúčastnit pořádaných konferencí, seminářů či přednášek a také využít ochotného pracovníka ekologicky šetrného vzdělávacího centra. Ten by přímo v hotelu či penzionu provedl analýzu současného stavu a nabídl vhodná ekologická opatření. Vzdělávací centrum by také úzce spolupracovalo s výše uvedenou doménou pro vyhledávání ekologického ubytování a stravování a zajišťovalo tak aktuální a úplný seznam zeleného cestovního ruchu.

5.1.3 Ekologicky šetrný hotel

Krajské město Jihočeského kraje je navštěvováno velkým počtem turistů, protože má mnoho co nabídnout a to nejen historické památky v centru měst, ale i neobyčejně bohatou a přírodu.

Účastníci cestovního ruchu nově preferují menší ubytovací zařízení. Rostoucí poptávka po ubytování v soukromí a mimo velkokapacitní hotely je příznivá pro šetrný cestovní ruch. Spojení této skutečnosti s projeveným zájmem respondentů o různé formy šetrného ubytování a stravování by mohlo napomoci k vybudování environmentálně šetrného hotelu, který by uspokojoval potřeby zelených návštěvníků. Žádoucí šetrnosti k životnímu prostředí by bylo možné docílit, pokud by budova hotelu

byla nízkoenergetickou dřevostavbou, jejíž výhodou by bylo i lepší splynutí s přírodou díky využití dřeva. U stavby nesmí být zohledňován jen environmentální aspekt, nýbrž je zapotřebí také zvolit vhodnou velikost a umístění objektu, tak aby byl co nejméně narušen krajinný ráz, ale zároveň byla zajištěna návaznost na místní infrastrukturu silnic i stezek. Navrhované místo pro ekologický hotel leží 9 km od centra Českých Budějovic (obrázek 11), ačkoliv to zní neuvěřitelně i v takové blízkosti města lze najít krásnou ničím nenarušenou přírodu a nabídnout tak potenciálním návštěvníkům dokonalý environmentální zážitek. Hotel by byl v dosahu městské hromadné dopravy města České Budějovice (zastávka Haklovy dvory) a v blízkosti sítě cyklostezek, které se proplétají mezi blízkými rybníky a mnohými malými vesnicemi.

Obrázek 11: Lokace ekologického hotelu, zdroj: Google maps

Nízkoenergetická dřevostavba by tak mohla uspokojit ekologické potřeby návštěvníků, ale zároveň nabídnout i možnost navštívit krajské město, kam se lze za velmi krátký čas šetrně přepravit. Pokud by se tedy potenciální návštěvník nemohl rozhodnout mezi urbanismem či venkovem, mohl by toto ubytování využít jako kompromis. Koncept stavby projektu je nutné dopředu velmi dobře propracovat, aby

bylo možné postupem času využít co největší množství environmentálně šetrných principů řízení a ekologických opatření. Konkrétní opatření by mohla být následující:

- dosáhnout spolehlivosti v oblasti dodržování ekologických opatření,
- zajistit dlouhodobou spolupráci s ostatními partnery v cestovním ruchu a i prostřednictvím nich podporovat ochranu životního prostředí,
- poskytovat informace o ochraně životního prostředí svým zákazníkům, dodavatelům a smluvním partnerům,
- zabezpečit dostatek informací a vzdělávací program pro veškeré zaměstnance hotelu,
- minimalizovat spotřebu energie, vody a jiných materiálů a redukovat znečištění, instalovat úsporné zdroje světla,
- využívat zpětné teplo z chladících zařízení a klimatizace,
- instalovat solární panely, tepelná čerpadla, nádrž na sběr dešťové vody,
- zajistit dobrou izolaci oken, aby nedocházelo k úniku tepla, zároveň zajistit dostatečné přirozené větrání hotelu,
- nevyužívat jednorázová balení u snídaně (máslo, marmelády, med),
- neprodávat potraviny v jednorázových obalech (balená voda) – nabídnout například hostovi během pobytu ekologickou láhev na více použití, do které by si dle potřeb mohl dopustit neperlivou i perlivou vodu,
- nakupovat přímo od výrobce, upřednostňovat velkoobchodní balení či vratné obaly,
- instalovat šetrné splachovače WC a hlavice sprch s omezeným průtokem,
- nepoužívat jednoúčelová balení kosmetických přípravků v koupelnách pokojů, využít například dávkovače na mýdlo a sprchový gel,
- třídit bioodpadu z kuchyňského provozu a následně ho kompostovat,
- využívat kancelářský recyklovaný papír na veškeré interní dokumenty, používat papír pro tisk z obou stran,
- třídit hotelový odpad, do hotelových pokojů elegantně umístit dělené odpadkové koše,
- používat ekologicky šetrné čisticí prostředky – například ocet na čištění,
- zajistit spolehlivost aplikovaných zásad, sledovat realizovaná opatření, porovnávat dosažené výsledky s plány.

Šetrných ekologických opatření je nespočet a fantazii se meze nekladou, nejde ale o to zavést jich do provozu hotelu v jeden čas co nejvíce, ale spíše zajistit spolehlivé a dlouhodobě udržitelné zásady, které budou mít smysl a hlavně výsledky. Některá opatření nebudou pro hosta ani zdaleka viditelné, to by ale vedení hotelu nemělo odrazovat od jejich zavedení.

Vztah mezi hotelem a ubytovanými návštěvníky by měl být oboustranný a navzájem by se tyto strany měly podporovat v ekologicky ohleduplném chování. O problematice ochrany životního prostředí slyšíme dnes a denně, avšak někteří lidé zůstávají vůči těmto faktům stále pasivní. Hotel může zastoupit roli motivace v tomto směru a nabízet například věrnostní slevu pro své stálé zákazníky, či odměňovat slevou ty návštěvníky, kteří se nějakým způsobem zapojují do ekologicky šetrných aktivit. Pokud si hotel dokáže udržet stálou klientelu a získávat nové potencionální hosty, tak tržby budou růst a s tím porostou i prostředky, které je možné zpět investovat do dalších ekologicky šetrných opatření.

Zájem o gastronomický cestovní ruch stále roste a současně s ním i snaha o podporu lokálních farmářů a výrobců. Hotel by tedy neměl nechat nabízené stravování jen náhodě. Samozřejmostí by měla být nabídka pokrmů, které budou vytvořeny z lokálních zdrojů. „Zelení“ návštěvníci by jistě měli zájem o nabídku BIO stravování, bezlepkových jídel, vegetariánských pokrmů či o stále oblíbenějších raw stravu (syrová strava). Aktuální menu by se mělo měnit dle toho, co v dané době lokální farmáři a výrobci nabízejí. Získané suroviny by se měli co nejšetrněji zpracovat, vhodné by bylo vydat se cestou jednoduché staré české kuchyně (kvašení apod.).

Hotel by měl dále s cílem uspokojení potřeb návštěvníků a poskytnutí komplexního zážitku nabízet další ekologicky šetrné produkty. Účastníci cestovního ruchu by se na základě provedené analýzy rádi dozvěděli nějaké informace o možnostech úspor energií, vody a jiných ohleduplných opatření, které mohou využít během svého každodenního života. Někteří by jistě ocenili možnost zapůjčení kol či elektromobilu, zajištění sportovního rybolovu, vypůjčení turistické mapy pro pěší turistiku, zařízení projížďky na koních či zapojení do obnovy blízkého okolí úklidem přírody, nebo vysazením nových stromů a keřů.

Úsporná opatření hotelu jsou nejen environmentálně ohleduplná, ale také šetrná vůči nákladům. Obecně přinášejí vyšší počáteční investice (Zografakis et al., 2011)

a delší návratnost (Huang, Wang and Wang, 2015), ale také dlouhodobé snížení provozních nákladů (Graci and Dodds, 2008 ; Sloan, Legrand and Chen, 2013 ; Hays and Ozretic-Došen, 2014). Například využívání LED žárovek, jako zdroje světla v ubytovacím zařízení. Nejprve je sice nutné uhradit vyšší pořizovací cenu, ale tato investice se časem vrátí. První rok finanční úsporu nezaznamenáme, i když spotřeba elektrické energie bude výrazně nižší než při použití klasických žárovek. Ihned druhý rok se ale díky dlouhé životnosti LED svítidel (uvádí se 25krát delší svítivost než u klasické žárovky) a velmi malé spotřebě energie úspory projeví. Pro představu cena za roční svícení 3 hodiny/den u klasické žárovky je 591 Kč a u LED žárovky 77 Kč (LED žárovky: nízká spotřeba, 2011) a nezapomeňme také na to, že klasické žárovky se musí měnit klidně dvakrát do roka. Rozdíl je tedy poměrně markantní, hlavně při velkém počtu svítidel v hotelu. Další úsporná opatření budou „šetřit“ náklady hotelu velmi podobně – například úsporné hlavice sprch mají průtok kolem 7 litrů vody za minutu, zatímco klasické přibližně 13 litrů. Některé ohleduplné kroky budou vyžadovat vyšší vstupní náklady (pořízení a montáž solárních panelů, zapuštění nádrže na sběr dešťové vody apod.) takže návratnost investice bude delší, ale úspory se v průběhu let projeví a kromě toho nesmíme zapomínat na největší výhodu – hospodárnost a šetrnost.

6 ZÁVĚR

Cílem práce bylo identifikovat šetrné přístupy v nabídce ubytování v šetřené oblasti, posoudit význam environmentálních přístupů ve strategii podniků nabízejících ubytování a zjistit preference a zájem návštěvníků dané oblasti o nabídku ubytování, které je ohleduplné k životnímu prostředí.

V šetřené oblasti byla odhadnuta struktura předpokladů rozvoje environmentálně šetrného cestovního ruchu. Výsledky napovídají o tom, že rozmístění předpokladů je nerovnoměrné a struktura diverzifikovaná. Na území bývalého okresu České Budějovice se dochovalo mnoho historických, kulturních i uměleckých památek, ale většina z nich se nachází ve větších městech okresu. Mimo urbanizaci je příroda charakteristická vysokou lesnatostí a velkými množstvím vodních ploch. Díky velkému množství atraktivit je dané území hojně využíváno účastníky cestovního ruchu k rekreaci, bylo by vhodné jim nabídnout ekologicky šetrné ubytování, upozornit na jeho výhody, rozvíjet environmentální uvědomělost turistů a nabádat k ohleduplným způsobům trávení dovolené.

Analýza nabídky šetrného ubytování na Českokobudějovicku poukázala na nepřítomnost oficiálně ekologicky certifikovaných ubytovacích zařízení. Na území bývalého okresu však nalezneme hotely či jiné poskytovatele ubytování, kteří ve svém provozu dodržují zásady udržitelnosti i bez certifikace.

Prostřednictvím dotazníkového šetření byl na předem vtipovaných lokalitách s vysokou koncentrací turistů pozorován zájem návštěvníků Českokobudějovicka o environmentálně šetrné ubytování. Respondentů bylo celkem 200 (140 české národnosti a 60 cizinců). Nejvyšší zájem projeví návštěvníci o ubytování, kde v rámci ohleduplnosti k přírodě budou využívány úsporné zdroje světla, úsporné hlavice sprch a splachovače WC a kde bude menší nedesignová recepce bez fontán apod. Pokud by turisté měli za ubytování či stravování připlatit, pak by preferovali místo s nabídkou stravování z lokálních zdrojů, BIO stravování a objekt, který využívá solární panely a striktně třídí odpad. U cizinců byla prokázána také větší míra ochoty připlatit si za hotel, který se snaží být ohleduplný k životnímu prostředí.

Za pomoci dílčích cílů bylo zjištěno, že při současné nabídce environmentálně šetrného cestovního ruchu existují možnosti zlepšení aktuálního stavu či příležitosti pro

rozvoj cestovního ruchu s ohledem na ekologii. Například ucelený informační internetový portál ekologického ubytování. Ten by spolupracoval s místními poskytovateli šetrného ubytování a Jihočeskou centrálou cestovního ruchu a nabízel tak potencionálnímu zájemci o ohleduplné ubytování přehledný seznam ekologických hotelů, penzionů či farem. K rozšíření nabídky environmentálně šetrného ubytování by mohlo pomoci i ekologicky vzdělávací centrum, které by současné majitele ubytovacích zařízení vzdělávalo o green managementu a veškerých ekologických přístupech k řízení. Za zmínku také stojí návrh na vybudování nízkoenergetické dřevostavby v krásné přírodě poblíž Českých Budějovic, která by sloužila jako ekologický hotel. Hlavní cíl diplomové práce zhodnocení současného stavu ekologicky šetrného ubytování na Českbudějovicku byl splněn.

I. SUMMARY

The aim of this thesis was identify the application of environmental-friendly approaches offer of accommodation in subject areas, assess the importance of responsible approaches in strategy of companies offering accommodation, research into preferences of visitors of the former České Budějovice district concerning a specific offer of responsible tourism industry.

The structure of prerequisites for the development of environmental-friendly types of tourism in the selected region was assessed. The results clearly implies that the distribution of prerequisites is uneven and the structure diversified. In the area of the former district plenty of historical, cultural and artistic monuments have been preserved, most of which, however, are situated in the bigger towns of the district. The natural environment is characterized by dense forestation and high number of water bodies. Tourists visit the area because the large number of attractions. It is necessary to offer them environmental-friendly accommodation and show them responsible way of spending holidays.

Analysis offers environmental-friendly accommodations in the selected region pointed ti absence of official ECO certified accommodation. There are some accommodations in České Budějovice district, which in operations apply the principles of sustainability without certification.

By means of a questionnaire survey in selected locations with high concentration of tourist interest of České Budějovice district visitors on environmental-friendly accommodation was ascertained. In total two hundred respondents were involved (one hundred forty Czech nationals and sixty foreigners). The highest interest was the visitor on accommodation, where will be used energy-saving lamps, saving shower heads and flushing toilets and where it will be smaller reception without fountains etc. Tourist can pay more for accommodation if will be offer meal from locally sourced, organic food and if object used solar panels and strictly sort waste. The foreigners are more willing to pay more for a hotel that is friendly to the environment.

Through meeting partial objectives it was ascertained that the contemporary situation of environmental-friendly tourism in České Budějovice district allows for possibilities of responsible tourism development. For example internet portal

of ecological accommodation. That would collaborate with local providers of environmental-friendly accommodation. To expand the number of environmental-friendly accommodation could also help eco-educational center that present owners of the accommodation educated about green management and any environmental management approaches. The main goal consisting in the of environmental-friendly accommodation in České Budějovice district was met

II. SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

- About EMAS*. (2015). Získáno 15. 1. 2016, z:
http://ec.europa.eu/environment/emas/about/index_en.htm
- About ISO*. (2014). Získáno 15. 1. 2016, z: <http://www.iso.org/iso/home/about.htm>
- Barrow, C. J. (1999). *Environmental management: Principles and Practice*. London: Routledge.
- Celkový přístup*. (2012). Získáno 20. 2. 2016, z:
<http://www.odpovednyhotelarestaurace.cz/inspirace-z-praxe/celkovy-pristup.html>
- Čertík, M. (2000). *Cestovní ruch - Vývoj, organizace a řízení*. Praha: OFF.
- České Budějovice. (2011). Získáno 16. 1. 2016, z:
<http://www.jiznicechy.org/cz/index.php?path=prir/trebonpa.htm>
- Charakteristika okresu České Budějovice*. (2015). Získáno 19. 12. 2015, z:
https://www.czso.cz/csu/xc/charakteristika_okresu_cb
- ČSN EN ISO 14001:2005 - Environmentální management*. (2010). Získáno 15. 1. 2016, z: <http://www.cqs.cz/Normy/CSN-EN-ISO-140012005-Environmentalni-management.html>
- Cyhelský, L., Kahounová, J., & Hindls, R. (2001). *Elementární statistická analýza*. Praha: Management Press.
- ECEAT - European Centre for Ecological*. (2015). Získáno 10. 1. 2016, z:
<http://www.eceat.org/>
- ECEAT Expertise - referenční projekty*. (2014). Získáno 10. 1. 2016, z:
<http://www.eceat.cz/eceat-expertise/>
- ECEAT quality label*. (2015). Získáno 10. 1. 2016, z :
<http://www.eceat.org/index.php/public/en/10>
- ECO hotel*. (2015). Získáno 16. 1. 2016, z: https://en.wikipedia.org/wiki/Eco_hotel
- Ekologicky šetrná služba a Program Česká kvalita*. (2012). Získáno 15. 1. 2016, z:
[http://www.cenia.cz/_C12571B20041E945.nsf/\\$pid/CENMSFQUR826](http://www.cenia.cz/_C12571B20041E945.nsf/$pid/CENMSFQUR826)
- Ekoznačka EU - květina*. (2015). Získáno 15. 1. 2016, z :
<https://www.euroskop.cz/599/sekce/ekoznacka-eu--kvetina/>
- Environmental management - The ISO 14000 family of International Standards*. (2009). Získáno 10. 1. 2016 z: http://www.iso.org/iso/theiso14000family_2009.pdf
- Goeldner, C., & Ritchie, B. (2009). *Tourism - Principles, Practices, Philosophies*. New York: Wiley.
- Google maps* (2016). Získáno 22. 2. 2016, z:
<https://www.google.cz/maps/@48.9893272,14.4094327,2236m/data=!3m1!1e3>
- Graci, S., & Dodds, R. (2008). Why go green? The business case for environmental commitment in the Canadian hotel industry. *Anatolia*, 19(2), 251-270.
- Hays, D., & Ozretic-Došen, Đ. (2014). Greening hotels-building green values into hotel services. *Tourism and Hospitality Management*, 20(1), 85-102.
- Hendl, J. (2004). *Přehled statistických metod zpracování dat*. Praha: Portál.
- Hladká, J. (1997). *Technika cestovního ruchu*. Praha: Grada.
- Hněvkovická přehrada*. (2011). Získáno 16. 1. 2016, z:
<http://www.jiznicechy.org/cz/index.php?path=prir/trebonpa.htm>
- Holden, A. (2008). *Environment and tourism*. New York: Routledge.

- Horner, S., & Swarbrooke, J. (2003). *Cestovní ruch, ubytování a stravování, využití volného času*. Praha: Grada.ž
- Hotely a ubytování České Budějovice*. (2016). Získáno 20. 2. 2016, z: <http://www.hotel.cz/ceske-budejovice/>
- Hotely a ubytování České Budějovice a okolí*. (2016). Získáno 20. 2. 2016, z: http://www.hotel.cz/okoli_Ceske_Budejovice/
- Hotely a ubytování Hluboká nad Vltavou*. (2016). Získáno 20. 2. 2016, z: <http://www.hotel.cz/hluboka-nad-vltavou/>
- Huang, K. T., Wang, J. C., & Wang, Y. C. (2015). Analysis and benchmarking of greenhouse gas emissions of luxury hotels. *International Journal of Hospitality Management*, 51, 56-66.
- Chromá, K. (2013). Ekologické hotely v Česku? Žádný boom se nekoná. *nazeleno.cz* 21. 2. 2013. Získáno 20. 2. 2016, z: <http://www.nazeleno.cz/bio/ekologicke-hotely-v-cesku-zadny-boom-se-zatim-nekona.aspx>
- Intoduction to ISO 14001*. (2015). Získáno 17. 1. 2016, z: http://www.iso.org/iso/introduction_to_iso_14001.pdf
- Introducing EMAS*. (2015). Získáno 15. 1. 2016, z: <http://ems.iema.net/emas>
- ISO 14000 Systémy environmentálního managementu*. (2013). Získáno 14. 1. 2016, z: <https://managementmania.com/cs/iso-14000>
- ISO 14004: 2004 Environmental management systems — General guidelines on principles, systems and support techniques*. (2015). Získáno 15. 1. 2016, z: <https://www.iso.org/obp/ui/#iso:std:31808:en>
- Katalog klasifikovaných ubytovacích zařízení*. (2016). Získáno 25. 2. 2016, z: <http://www.hsukatalog.cz/hotely/>
- Knisley, J. (2012). The Health Benefits of LED Lighting. *Lighting and Control* .
- Křížek, F., & Neufus, J. (2014). *Moderní hotelový management*. Praha: Grada.
- Learn about environmental management systems*. (2015). Získáno 16. 1. 2016, z: <http://www.epa.gov/ems/learn-about-environmental-management-systems#what-is-an-EMS>
- LED žárovky: nízká spotřeba*. (2011). Získáno 24. 2. 2016, z: <http://ekolist.cz/cz/zelena-domacnost/rady-a-navody/led-svetlo-nizka-spotreba-neni-zadarmo>
- Lepš, J. (1996). *Biostatistika*. České Budějovice: Biologická fakulta.
- Lovnelović, M., & Grujić, R. (2015). The eating habits of men and women in adolescence. *A Multi-disciplinary Journal of Food science, Environmental science and Public health*.
- McLeod, S. A. (2008). *Likert Scale*. Získáno 25. 2. 2016, z: <http://www.simplypsychology.org/likert-scale.html>
- Metodika klasifikace*. (2014). Získáno 20. 2. 2016, z: <http://www.hotelstars.cz/metodika-klasifikace#14>
- Mehrabian, A., & Russell, J. A. (1974). *An approach to environmental psychology*. London: MIT Press.
- Naše služby*. (2015). Získáno 22. 2. 2016, z: <http://www.hotelbudweis.cz/nase-sluzby>
- Natural environment*. (2016). Získáno 15. 1. 2016, z: https://en.wikipedia.org/wiki/Natural_environment
- Navrátil, J. (2012). *Návštěvník jako rozvojový faktor navštíveného místa*. Praha: Alfa nakladatelství .
- Neubauer, J., Sedlačík, M., & Kříž, O. (2012). *Základy statistiky, Aplikace v technických a ekonomických oborech*. Praha: Grada.

- Novacká, E. (2010). *Cestovný ruch a Európska únia*. Bratislava: Sprint dva.
- Novacká, E. (2013). *Cestovný ruch, udržateľnosť a zodpovednosť na medzinárodnom trhu*. Bratislava: Ekonóm.
- O EMAS. (2012). Získáno 14. 1. 2016, z:
<http://www1.cenia.cz/www/databaze-emas/databaze-emas>
- Orieška, J. (1999). *Technika služeb cestovního ruchu*. Praha: IDEA SERVIS.
- Orieška, J. (2010). *Služby v cestovním ruchu*. Praha: IDEA SERVIS.
- Palatková, M. (2006). *Marketingová strategie destinace cestovního ruchu*. Praha: Grada publishing.
- Palatková, M., & Zachová, J. (2011). *Ekonomika turismu*. Praha: Grada publishing.
- Podnikové řízení v oblasti cestovního ruchu - GREEN MANAGEMENT*. (2005).
 Získáno 15. 1. 2016 z: <http://www.mmr.cz/getmedia/40090ab2-4f67-4a85-bce4-c1e78310772f/GetFile36.pdf>
- Popescu, G., & Iosim, I. (2015). The role of consumer behavior in issue related to the environment. *Research Jurnal of Agricultural Science*.
- Rakušané recyklují i kuchyňský olej. Třídění odpadu je tam samozřejmost*. (2013).
 Získáno 20. 2. 2016 z: http://www.rozhlas.cz/zpravy/evropa/_zprava/rakusane-recykluji-i-kuchynsky-olej-trideni-odpadu-je-tam-samozrejmost--1162334
- Real adjusted gross disposable income*. (2015). Získáno 19. 2. 2016, z:
<http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&language=en&pcode=tec00113>
- Ritchter, B., & Bokelmann, W. (2016). approaches of the german food industry for addressing the issue of food losses. *Waste management*.
- Sedláková, R. (2015). *Výzkumy médií*. Praha: Grada.
- Segmentace trhu*. (2013). Získáno 2. 3. 2016, z:
<https://managementmania.com/cs/segmentace-trhu>
- Šimková, E. (2013). *Sustainability in Tourism and Rural Areas*. Praha: Gaudeamus.
- Sloan, P., Legrand, W., & Chen, J. S. (2013). *Sustainability in the Hospitality Industry 2nd Ed: Principles of Sustainable Operations*. Routledge.
- Souček, E. (2006). *Statistika pro ekonomy*. Praha: Vysoká škola ekonomie a managementu.
- Stříbrná, M. (2005). *Venkovská turistika a agroturistika*. Praha: Profi Press.
- The EU Ecolabel*. (2016). Získáno 15. 1. 2016, z:
<http://ec.europa.eu/environment/ecolabel/>
- Tisdell, C. A. (2013). *Handbook of Tourism Economics : Analysis, New Applications, and Case Studies*. Singapore: World Scientific Publishing Compan.
- Trhové Sviny*. (2011). Získáno 10. 1. 2016, z:
<http://www.jiznicechy.org/cz/index.php?path=prir/trebonpa.htm>
- Tuček, J., & Hájková, M. (2012). *STATISTIKY CESTOVNÍHO RUCHU 2012*. Získáno 18. 2. 2016, z:
https://www.google.cz/search?q=po%20Det+nav%C5%A1t%C3%ADven%C3%BDch+hotel%C5%AF&rlz=2C1SAVM_enCZ0538CZ0538&oq=po%20Det+nav%C5%A1t%C3%ADven%C3%BDch+hotel%C5%AF&aqs=chrome..69i57.4698j0j7&sourceid=chrome&ie=UTF-8#
- Týn nad Vltavou*. (2011). Získáno 10. 1. 2016, z:
<http://www.jiznicechy.org/cz/index.php?path=prir/trebonpa.htm>
- Ubytování na farmě*. (2014). Získáno 2. 3. 2016, z:
<http://www.ubytovaninafarme.cz/?&strana=1>

- Understanding The Different Types Of Accommodation In Tourism.* (2016). Získáno 22. 2. 2016, z:
<http://www.luxuryaccommodationsblog.com/post/114961446726/different-types-accommodation-tourism>
- Veber, J. (2006). *Management kvality, environmentu a bezpečnosti práce.* Praha: Management Press.
- Veber, J. (2011). *Management - základy, moderní manažerské přístupy, výkonnost a prosperita.* Praha: Management Press.
- Vědci: Ženské stravovací návyky jsou ekologičtější.* (2012). Získáno 23. 2. 2016, z:
http://www.denik.cz/ze_sвета/vedci-zenske-stravovaci-navyky-jsou-ekologictejsi-20120403.html
- Vystoupil, J., Holešinská, A., Kunc, J., & Šauer, M. (2007). *Návrh nové rajonizace cestovního ruchu ČR.* Brno: Masarykova univerzita .
- WCED. (1987). *UN Documents.* Získáno 20. 12 2015, z Report of the World Commission on Environment and Development: Our Common Future:
<http://www.un-documents.net/wced-ocf.htm>
- Wilson, J., & Clavé, A. (2013). *Geographies of Tourism : European Research Perspectives.* Bingley: Emerald Group .
- Zájem občanů o informace o životním prostředí.* (2008). Získáno 25. 2. 2016, z:
https://www.google.cz/search?q=Z%C3%A1jem+ob%C4%8Dan%C5%AF+o+informace+o+%C5%BEivotn%C3%ADm+prost%C5%99ed%C3%AD&rlz=2C1SAVM_enCZ0538CZ0538&oq=Z%C3%A1jem+ob%C4%8Dan%C5%AF+o+informace+o+%C5%BEivotn%C3%ADm+prost%C5%99ed%C3%AD&aqs=chrome..69i57.1159j0j4&source
- Zákon o životním prostředí.* (2015). Získáno 12. 12. 2015, z:
<http://www.mzp.cz/www/platnalegislativa.nsf/d79c09c54250df0dc1256e8900296e32/5b17dd457274213ec12572f3002827de?OpenDocument>
- Zografakis, N., Gillas, K., Pollaki, A., Profylienou, M., Bounialetou, F., & Tsagarakis, K. P. (2011). Assessment of practices and technologies of energy saving and renewable energy sources in hotels in Crete. *Renewable Energy*,36(5), 1323-1328

III. SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1:	Mapa okresu České Budějovice, zdroj: ČSÚ	23
Obrázek 2:	Pohlaví a věk respondentů, zdroj: vlastní výzkum	36
Obrázek 3:	Pohlaví a věk respondentů CZE/cizinci, zdroj: vlastní výzkum	36
Obrázek 4:	Výdaje na osobu během dovolené, zdroj: vlastní výzkum	37
Obrázek 5:	Výdaje na osobu během dovolené CZE/cizinci, zdroj: vlastní výzkum..	37
Obrázek 6:	Behaviorální segmentace – délka dovolené, zdroj: vlastní výzkum	38
Obrázek 7:	Behaviorální segmentace CZE/cizinci – délka dovolené, zdroj: vlastní výzkum.....	39
Obrázek 8:	Behaviorální segmentace – hotely, zdroj: vlastní výzkum	39
Obrázek 9:	Behaviorální segmentace CZE/cizinci – hotely, zdroj: vlastní výzkum..	40
Obrázek 10:	Míra zájmu respondentů o veřejnou podporu environmentálně šetrného cestovního ruchu, zdroj: vlastní výzkum	42
Obrázek 11:	Lokace ekologického hotelu, zdroj: Google maps.....	60

IV. SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Dosažené hodnoty a průměry (tvrzení), zdroj: vlastní výzkum	42
Tabulka 2: Dosažené hodnoty a průměry (každodenní život), zdroj: vlastní výzkum	43
Tabulka 3: Analýza rozptylu (podpora šetrného CR) výsledek mnohonásobné lineární regrese, zdroj: vlastní výzkum.....	43
Tabulka 4: Prediktory míry zájmu (podpora šetrného CR), zdroj: vlastní výzkum....	44
Tabulka 5: Dosažené hodnoty a průměry (opatření), zdroj: vlastní výzkum.....	45
Tabulka 6: Korelační matice (opatření), zdroj: vlastní výzkum	46
Tabulka 7: Dosažené hodnoty a průměry (příplacení), zdroj: vlastní výzkum.....	48
Tabulka 8: Korelační matice (příplacení), zdroj: vlastní výzkum.....	49
Tabulka 9: Dvouvýběrový t-test (tvrzení) vliv národnosti, zdroj: vlastní výzkum.....	51
Tabulka 10: Dvouvýběrový t-test (každodenní život) vliv národnosti, zdroj: vlastní výzkum.....	52
Tabulka 11: Dvouvýběrový t-test (opatření) vliv národnosti, zdroj: vlastní výzkum...	53
Tabulka 12: Dvouvýběrový t-test (příplacení) vliv národnosti, zdroj: vl. výzkum	54